

A Fővárosi Ítéltábla a DÁVID, STANKA, SZIKLA ÜGYVÉDI IRODA (....., ügyintéző ifj. dr. Burai-Kovács János Miklós ügyvéd) által képviselt ..... (.....) felperesnek a Dezső és Társai Ügyvédi Iroda (....., ügyintéző Rónayné dr. Csordás Ilona ügyvéd) által képviselt ..... alperes elleni általános szerződési feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránti perében a Fővárosi Törvényszék 2015. február 26-án kelt 5.G.40.317/2015/6. számú ítéletével szemben a felperes fellebbezése folytán – nyilvános tárgyaláson – meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 500.000 (ötszázezer) forint + áfa összegű másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felperes 2007. december 31-től az ..... általános jogutódja.

A felperes 2004. május 1-je és 2014. július 26-a között a következő Általános Szerződési Feltételeket alkalmazta a forint alapú és deviza hitel- vagy kölcsönszerződéseiben, illetőleg pénzügyi lízingszerződéseiben: Általános Üzletszabályzat (Kivonat 1-42. pont), Lakossági

Ingatlanfedezetes Hitelek Szerződési Feltételei (Kivonat 43-54. pont), Lakossági Üzletág Általános Szerződési Feltételei (LŰÁSZ) (Kivonat 55-118. pont), Hitel Betét Üzletszabályzat (. . . . .) (Kivonat 119-121. pont), Általános Üzletszabályzat (. . . . .) (Kivonat 122-123. pont).

A felperes 2015. január 12-én előterjesztett keresetében a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 Törvény, továbbiakban Törvény) 8. § (4) bekezdése és a 11. § (3) bekezdése alapján annak megállapítását kérte, hogy az F/3. szám alatt csatolt kivonatban megjelölt időpontokban hatályos egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó, forint és deviza szerződésekben alkalmazott 1-123. szám alatt feltüntetett szerződéses kikötések tisztességesek, és ezért érvényesek. Kérte továbbá az alperes perköltségben marasztalását a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet szerint azzal, hogy a jogi képviselőt ellátó ügyvédi iroda áfa fizetésére kötelezett.

A kereseti kérelem érdemi elbírálását megelőzően kérte a keresetlevél III. és IV. fejezetében részletesen kifejtett indokaira figyelemmel a Pp. 155/B. § (2) bekezdése alapján jelen per tárgyalásának felfüggesztése mellett a Pp. 155/B. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnál a Törvény nevesített szakaszai (és alkalmazása és ez esetbeni támadása esetén a 2/2014. PJE határozat 2. pontja) alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítását és emiatt a Törvény (és a 2/2014. PJE) hatálybalépésének időpontjára visszamenőleges hatállyal történő megsemmisítését, valamint a jelen peres eljárásban történő alkalmazásának kizárását, illetve a keresetlevél IV-VI. fejezetében kifejtett indokai alapján a jelen per tárgyalásának felfüggesztése mellett a Pp. 155/A. § (2) bekezdése szerint az Európai Unió Bírósága előtt a Törvény hivatkozott, nevesített szakaszainak a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazandó tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv (Irányelv) nevesített rendelkezéseibe való ütközése megállapítása céljából előzetes döntéshozatali eljárás megindítását.

Bemutatta az egyoldalú szerződésmódosítás szabályozásának speciális pénzügyi tárgyú törvényekben történt változásait, a tisztességtelenség jogszabályi keretének 2004-2014. közötti változását, és ismertette a bírói gyakorlat alakulását a tisztességtelenség körében. Maga is rögzítette, hogy az EU-jogban, illetve a legtöbb európai állam jogában meglévő alapelvek már 2004 előtt is fellelhetők voltak a hazai jogrendben, a Ptk. az általános tisztességtelenségi elveket már 2004 előtt ismerte.

Előadást tett a Törvény hatályának nem egyértelmű voltára, így arra is, hogy az állandó bírói gyakorlatra tekintettel a referencia kamat változáson alapuló egyoldalú szerződésmódosítást tartalmazó szerződéses rendelkezésekre a Törvény hatálya nem terjed ki. Állította, hogy a 2/2014. PJE és a 2/2012. számú PK vélemény sem járt, nem is járhatott azzal a következménnyel, hogy felülírta volna a tisztességtelenség általános szabályait (Ptk. 209. § (1)-(5) bekezdése).

Az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése körében arra hivatkozott, hogy a visszaható hatályú szabályozás körében a 34/2014.(XI.14.) AB határozat (AB határozat) kizárólag annak deklarációjára szorított, hogy a Törvény 1. § (1) bekezdése nem ütközik az Alaptörvénybe, és a visszaható hatályú szabályozás azért nem állapítható meg, mert a Törvény a korábbi jogszabályi rendelkezéseket értelmező normatartalmát emelte jogszabályi szintre. Ekként az Alkotmánybíróság nem vizsgálta a Törvény 4. § (1) bekezdésében felállított törvényi vélelem visszaható hatályának kérdését. Ez a kérdés azért jelentős, mert ahogy arra Dr. Kiss László alkotmánybíró rámutatott különvéleményében, a vélelmek a polgári anyagi jog területén is alkalmazottak. A törvényi vélelem alkalmazásának rendeltetése az, hogy a jogalkotó nem bizonyított tényeket önmagukban – ellenbizonyítás hiányában – jogalkotó erővel ruház fel. Nem összeegyeztethető a jogintézmény rendeltetésével az a cél, hogy a törvényi vélelemmel a jogalkotó az általa korábban kifejezetten jogszerűnek tekintett

magatartásokat utólag – bűjtatottan – jogellenessé, illetve tisztességtelenné nyilvánítson. A címzetteknek így mindenképpen terhes a szabályozás, a visszaható hatályú törvényi vélelem tehát „ad malam partem” szabályozásnak minősül, ily módon erre a jogalkotásra a visszamenőleges jogalkotás tilalmára vonatkozó alkotmányjogi gyakorlat alkalmazandó. Azzal, hogy a jogalkotó a törvényi vélelmet visszamenőleges hatállyal felruházottan alkotta meg, a Törvény 4. §-a az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamiság elvéből levezetett visszamenőleges jogalkotás tilalmába ütközik és ekként alaptörvény-ellenes. E körben az Alkotmánybíróság több határozatára is utalt.

Kitért arra is, hogy a Törvény hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződések (részleges) érvénytelenségének megállapítása esetén, az érvénytelenség jogkövetkezményei levonásának vonatkozásában az azokban részes feleknek – mind a fogyasztóknak, mind a pénzügyi intézményeknek – a szerződésekre eddig irányadó jogszabályok alapján jogszabályi „ígérvényük” volt arra, hogy az általános elévülési szabályok szerint már elévült követelését tőlük a másik fél már nem követelheti. A Törvény által felülírt, korábbi elévülési szabályok helyett bevezetett új rendelkezések alkotmányosságát az Alkotmánybíróság a 34/2014.(XI.14.) AB határozatában szintén megállapította. Túl azon, hogy az Alkotmánybíróság úgy vélte, hogy a kamat- és tőkekövetelés egyszerre évül el, amely az eddigi bírósági gyakorlattal ellentétesnek tűnik, megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság a hivatkozott AB határozatában a Törvény 1. § (6) és (7) bekezdése alkotmányossági vizsgálatát „expressis verbis” csak a „szerződéses követelések elévülése” körében végezte el. Az Alkotmánybíróság adós maradt azonban annak vizsgálatával, amely a Törvény alapján esetlegesen részlegesen érvénytelenné váló – ekként értelemszerűen a fennmaradó szerződéses követelés összecszerúségére is alapvetően kiható – rendelkezések körében az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonhatóságának időtartamát kellett volna, hogy érintse.

Az 1/2010. PK véleményben a Kúria akként rendelkezett, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeit az elévülés (régi Ptk. 374. §) időbeli korlátai között lehetséges levonni, következésképpen a Törvény 1. § (6) és (7) bekezdései Alaptörvénybe ütközőek azért, mert az érvénytelenség jogkövetkezményei elévülésének időtartamát – anélkül, hogy „expressis verbis” a régi Ptk-t módosítanák – a törvényben meghatározott időtartamot meghaladóan, visszaható hatállyal hosszabbítják meg. Az Alkotmánybíróság a Törvény 1. § (6) és (7) bekezdéseinek alkotmányos vizsgálatát az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása körében irányadó, Ptk-ban, illetve az említett PK véleményben testet öltő, egyértelmű előírásokat tartalmazó szabályozás körében nem végezte el, ezért a Törvény kifejezetten ilyen tartalmú alkotmányossági vizsgálata szükséges.

A Törvény nemzetközi szerződésekbe ütközése tekintetében arra hivatkozott, hogy a Törvény 1. § (1) bekezdésének első mondatának, a 4. § (1) és (2) bekezdésének, a 6. §-ának, a 7. § (5) bekezdésének, a (7) bekezdés b), h) és g) pontjainak, a 8. § (1) bekezdés a) pontjának, a (2), (4) és (6) bekezdésének, a 9. § (3) bekezdésének, a 10. § (3) és (4) bekezdésének, a 11. § (1) bekezdésének, a 13. § (1), (3), (4) és (7) bekezdésének, a 15. § (1) és (4) bekezdésének rendelkezései az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Európai Emberi Jogi Egyezménybe (a továbbiakban: Egyezmény) ütköznek.

E körben a tisztességes eljáráshoz és a tulajdonhoz való jog megsértését állította. Hivatkozott az Egyezmény 6. Cikk (1) bekezdésére, az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) esetjogára (NideröstHuber v. Switzerland, § 30., H. v. Belgium, § 53.; Dombo Beheer B.V. v. the Netherlands, § 33. in fine; Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium, 23. June 1981.; Wynen kontra Belgium ügy, 2002. november 5., No. 32576/96, 32. §). Előadta, hogy a Törvény a bíróságot korlátozza abban, hogy a szerződéses kikötések tisztességességét

érdemben meg tudja ítélni, és ezáltal megfosztja őt a bírósághoz fordulás jogától, illetve e jogában súlyosan korlátozza. A tisztességes megítélésének szempontrendszere a 4. §-a szerinti körülményekre szűkített, így a bíróság el van zárva attól, hogy az eset minden releváns körülményét figyelembe vegye, továbbá a kereset korlátozott, és nem vizsgálható, a Törvény hatálya alá tartozás sem. A bizonyítás lehetősége erőteljesen korlátozott, így a releváns tények összessége nem vehető figyelembe. A fegyveregyenlőség elve azon okból sérül, hogy a Törvény felállítja a szerződéses kikötések tisztességtelenségének vélelmét, melynek megdöntését olyan eljárásban teszi lehetővé, melynek specialitásai a terhére esnek, ugyanis a perlés sikertelensége esetén a vélelmezett tisztességtelenség terhére válik végérvényessé. A vélelemből következően az eljárási korlátok őt sokkal erőteljesebben sújtják, mint alperest. A perindításra, jogorvoslatok előterjesztésére, így az ezekhez szükséges felkészülésre biztosított idő rövidsége is a terhére esik, a perbeli mulasztás szabályozása is egyenlőtlen helyzetet teremt. Speciális aspektusa a tisztességes eljárás követelményének az, hogy e jogot sértheti az olyan visszamenőleges hatályú szabályzás, mely beavatkozik egy jogvita eldöntésébe, különösen, ha az állam a peres fél, és a jogalkotással a saját javára dönti el az ügyet. Hangsúlyozta, hogy a Törvény visszamenőleges hatályú beavatkozásnak minősül. Az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyve 1. Cikke szerint minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik. Az Egyezmény tulajdonjogi védelem alá sorolja a jogos várományokat, követeléseket is. A Törvény ezen értelemben vett tulajdonától azáltal fosztja meg, hogy azokat a szerződési kikötéseket, amelyek alapján jogszerűen emelte meg a kölcsönök kamatát, díját, költségeit 2004. május 1. és 2014. július 19. között, a 2014. július 18-án kihirdetett Törvény tisztességtelennek és ezen okból semmisnek minősíti, visszamenőleges hatállyal, melynek következtében a korábban megemelt kamatok, díjak és költségek visszafizetésére lesz köteles, a jövőre nézve pedig nem követelheti e megemelt kamatokat, díjakat, költségeket. Kiemelte, hogy az érintett kölcsönszerződések megkötésére hatósági engedély alapján folytatott tevékenység keretében került sor. A Magyar Állam felügyeletre jogosult szerve (PSZÁF, majd MNB) e szerződéses gyakorlatát nem kifogásolta. A tulajdonhoz való jog nem abszolút jog, közérdekből korlátozható az Egyezmény szerint. Azonban a megszerzett tulajdont, illetve tulajdoni várományt a Törvény úgy vonja el, hogy ezt semmiféle elfogadható, a korlátozást szükségessé tévő közérdekkel nem indokolja, illetve a felmutatott közérdek nem áll arányban az okozott tulajdoni korlátozással. A Magyar Állam jelen ügyben nem jelölt meg olyan indokot vagy célt, mely az Európai Unió Bíróságának (EUB) esetjoga alapján alapjául szolgálhatna a tulajdonhoz való jog korlátozásának, ezért a Törvény említett rendelkezései az Egyezménybe ütköznek.

Hangsúlyozta, hogy a tisztességtelenség kérdésköre a fogyasztóvédelmi magánjog részét képezi. A fogyasztóvédelmi általános célja pedig nem más, mint, hogy a fogyasztóvédelem általános közgazdasági céljait a magánjog jogdogmatikai eszközrendszerén keresztül megvalósítsa. Ebből a szempontból három különböző szint különíthető el. A fogyasztóvédelem az Európai Unió egyik kiemelt jelentőségű kompetenciája, aminek következtében a tagállamok hatásköre ezen a téren az EU jog által korlátozott. Álláspontja szerint a 93/13/EGK Irányelv (Irányelv) 1. cikk (2) bekezdése alapján nem lehetséges, hogy egy adott szerződéses feltételt valamely kötelező szabály rendez, és az ennek egyébként megfelelő szerződéses rendelkezést még külön „tisztességtelenség” általános vizsgálata alá is vessék. A C-92/11. számú ügy az Európai Unió Bírósága (EUB) önmagában vizsgálta a transzparencia kérdéskörét, és arra a következtetésre jutott, hogy az adott ügyben a transzparencia nem teljesült, ám ezt követően külön vizsgálta a tisztességtelenség egyéb általános feltételeit is, és azok fényében mérlegelte, hogy vajon ezek együttesen miként hatnak a perbeli szerződéses feltétel tisztességtelenségére. A transzparencia, mint formai

(eljárási kritérium) tehát élesen különválasztandó a tisztességtelenség anyagi jogi feltételeitől. A transzparencia kritériumának tényleges szempontjai az Irányelv 5. cikkében foglalt „világosság és érthetőség” kérdésének értelmezésén keresztül az EUB joggyakorlatában fejlődött, mely szerint nem feltétele a transzparencia követelményének az, hogy a fogyasztó a szerződéskötés pillanatában pontosan és számszerűsíthető módon előre kell, hogy láthassa azt, hogy a szerződés alapján konkrétan és pontosan milyen mértékben vagy összegben kerülhet sor az árváltoztatásra.

Az Irányelv 1. cikk (2) bekezdésének szabálya nem csak a tisztességtelenségi vizsgálat tárgyi hatálya körében rendelkezik jelentőséggel, hanem a transzparencia teszt elvégzésekor, abban az értelemben, hogy ha maga a jogalkotó sem írta elő feltételként a lehetséges jövőbeni kamatváltoztatás összecszerűsítését előre a szerződésben, akkor ez a transzparencia követelménye alapján sem várható el. Az önmagában nem ütközik az EU-jogba, ha valamely tagállam a minimál harmonizációt előirányzó Irányelvnél szigorúbb szabályozást kíván megvalósítani, de ezt oly módon kell megtennie, hogy eközben ne sértsen valamely más általános EU-jogi rendelkezést. A Törvény ugyanakkor a Hpt. (210. § és 213. §) szabályai által determinált szerződéses feltételekre az Irányelv 1. cikk (2) bekezdésébe ütköző módon egy quasi „ellen-vélelmet” állít fel azzal, hogy kimondja, hogy minden egyoldalú kamatemelésre lehetőséget biztosító általános szerződési feltétel tisztességtelenségnek minősül.

Tekintettel arra, hogy az EU jogi gyakorlat kizárja ilyen esetekben a tisztességtelenségi teszt alkalmazását, a Törvénynek az egyoldalú kamatemelésre vonatkozó törvényi vélelme az Irányelv 1. cikk (2) bekezdésébe ütközik, amelyet az idevágó EU jogi gyakorlat alapján figyelmen kívül kellene hagyni.

Állította, hogy a Hpt. vonatkozó rendelkezéseit nem lehet keretjellegű szabályként értékelni, hiszen azok önmagukban alkalmasak arra, hogy azokból megállapítható legyen az, hogy milyen jogszabályi feltételei vannak annak, hogy a pénzügyi vállalkozás a fogyasztói kölcsönszerződésben a kamatot egyoldalúan módosítsa. Nem keverendő össze a keretszabályi jelleg azzal, hogy egy jogszabályi rendelkezés (Hpt. 210. § (3) bekezdése) a későbbi módosítások tükrében 2006-ban még lazább feltételeket szabott ugyanazon jog gyakorlására. Tény, hogy a Magyar Állam 2004-ben a tisztességtelenség EU jogi kritériumai közül kizárólag az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésében szereplő „jogok és kötelezettségek egyensúlyán” alapuló tisztességtelenségi tesztet építette be a magyar jogba, míg a transzparencia követelményét sem közvetlenül, sem közvetve semmilyen módon nem jelenítette meg a magyar jogban. A transzparencia követelményét a Magyar Állam csak az úgynevezett kötelezettségszegési eljárás megindítását követően ültette át a magyar jogba, amikor a régi Ptk-t módosítva beillesztette az új 209. § (5) bekezdést. Ezen körülmények ellenére a Törvény nem tesz megkülönböztetést a 2009. május 22. előtt és után alkalmazott ÁSZF-ek tisztességtelenségének vizsgálata tekintetében, és ugyanazt a 4. § (1) bekezdés szerinti kritériumrendszert rendeli alkalmazni, amely nem vitásan több ponton is tartalmazza a transzparencia követelményéből fakadó kritériumokat.

Utalt arra is, hogy a Kúria azon következtetése, miszerint az egyoldalú kamatemeléssel kapcsolatos rendelkezések vonatkozásában is vizsgálható a transzparencia elve, az EUB Kasler-ügyben hozott, hivatkozott döntésének félreértelmezésén alapul. Még, ha a Törvény által a tisztességtelenség körében alkalmazott vélelem megfelel az Irányelvnek, az akkor is csak az Irányelv 8. cikkében foglalt „szigorúbb rendelkezések” körébe lehetne sorolandó, amelynek érvényesítésére valóban lehetősége van a tagállamoknak, de csak az EU jog általános alapjogi szabályainak megfelelően. A jogbiztonság elve egyike az uniós jog általános elveinek. A Törvény említett rendelkezései a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütköznek, ezért sértik a jogbiztonság elvét.

Az egyoldalú szerződésmódosítást szabályozó rendelkezések esetében sem az Irányelv, sem az EUB joggyakorlata nem követeli meg a Kúria által a 2/2014. PJE határozatban támasztott,

és a Törvény alkalmazása során az eljáró bíróságokra nézve kötelező jogértelmezés szerinti követelményeket az átláthatóság elvének vizsgálatakor. Az Irányelv, illetve az EUB joggyakorlata értelmében az átláthatóság elvének vizsgálatakor nem írja elő, hogy a vizsgált szerződéses rendelkezéseknek oly mértékű részletes közgazdasági számításokat, képleteket kell tartalmazniuk, hogy a szerződés módosítására okot adó körülmények változására figyelemmel, csak a szerződés rendelkezései alapján a módosítás értéke kiszámítható legyen. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése körében arra hivatkozott, hogy a jelen jogvita nem dönthető el az EUB előzetes döntéshozatali eljárás keretében való döntése nélkül. E körben utalt arra is, hogy az Európai Unióról Szóló Szerződés (EUSZ) 127. cikkének (4) bekezdése 282. cikk (5) bekezdése értelmében a tagállamok kötelesek konzultálni az Európai Központi Bankkal (EKB) az EKB hatáskörébe tartozó valamennyi jogszabálytervezettel kapcsolatban. Magyarország elmulasztotta az uniós jogszabályok által előírt konzultációt, amikor a jogalkotó anélkül fogadta el a Törvényt, hogy annak végleges tervezetét megküldte volna az EKB-nak, illetve annak véglegesítése előtt az EKB kifejthette volna azzal kapcsolatban a véleményét. Magyarország továbbá a Törvény elfogadásával elmulasztotta az Irányelv 2014. június 13-án hatályba lépett 8.a cikkében írt értesítési kötelezettségét is. Az értesítési kötelezettség megszegésével meghozott Törvény rendelkezései nem alkalmazhatóak a jelen eljárásban. Amennyiben az értesítési kötelezettség elmulasztásából fakadóan a Törvény alkalmazása nem zárható ki, indítványozta, hogy a bíróság kérje az Európai Unió Bíróságának állásfoglalását a tekintetben, hogy értelmezhető-e az Európai Unióról Szóló Szerződés 127. cikkének (4) bekezdése akként, hogy az Európai Központi Bankkal szemben fennálló konzultációs kötelezettség megszegésével elfogadott nemzeti jogszabály nem alkalmazható. Értelmezhető-e az Irányelv 8.a. cikke akként, hogy amennyiben az adott tagállam az Irányelv rendelkezéseire képest szigorúbb rendelkezéseket tartalmazó nemzeti jogszabályról, illetve azok módosításáról a bizottságot nem értesítette, az adott nemzeti jogszabály nem alkalmazható.

Állította, hogy a Törvény 4. §-a a tisztességtelenség törvényi vélelmének felállításával már létrejött jogviszonyokban idéz elő változást, azzal, hogy a Törvény jogi felelősséget állapít meg „olyan, a kihirdetését megelőzően tanúsított magatartásért, amely a törvény hatálybalépését megelőzően nem volt jogsértő”.

Indítványozta, hogy a bíróság az Európai Unió általános jogelveinek és az Irányelv hatályára vonatkozó rendelkezéseinek tiszteletben tartása érdekében tekintszen el a Törvény 4. §-ának alkalmazásától, és az általános szerződési feltételek tisztességességét arra a Magyarországon a rá az adott időszakban irányadó joganyagra támaszkodva állapítsa meg, amely azok keletkezésekor hatályban volt.

A Törvény ellentétes az uniós joggal, mivel a jogalkotó olyan kötött szempontrendszer alapján minősített egyes szerződési feltételeket tisztességtelennek, amely ellentmond az Irányelv 4.cikk (1) bekezdésében foglaltaknak. Kérte az Európai Unió Bírósága állásfoglalását abban a kérdésben, hogy értelmezhető-e az Irányelv 4. cikkének (1) bekezdése akként, hogy azzal ellentétes egy nemzeti jogszabály azon rendelkezése, amely megdönthető törvényi vélelmet állít fel a fogyasztói kölcsönszerződésekben szereplő egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés tisztességtelensége mellett, és amely kizárja, hogy az eljáró bíróság a vélelem megdöntésére irányuló eljárás során az eset valamennyi körülményét figyelembe véve mérlegelje a szerződéses rendelkezés tisztességtelenségét, avagy tisztességét.

Megjegyezte, hogy az Irányelv Melléklete 2. pontjának b) alpontja alapján mint a pénzügyi szolgáltatás nyújtója jogosult arra, hogy meghatározott feltételek teljesülése esetén alkalmazzon olyan feltételeket, amelyek szerint fenntartja a jogát a fogyasztó által fizetendő vagy őt megillető kamatláb vagy a pénzügyi szolgáltatások nyújtásáért fizetendő bármilyen más összeg értesítés nélküli megváltoztatására. Álláspontja szerint a tisztességtelenség EU

jogi tesztje és a transzparencia EU jogi kritériuma alapján az egyoldalú kamatmódosítást lehetővé tevő szerződéses feltétel megfelel a tisztességesség követelményének, ha a szerződésben az egyoldalú kamatváltoztatás joga a kamatváltoztatás indokának megjelölésével egyértelműen ki van kötve, tehát az adós a szerződéskötéskor tudatában van annak, hogy a kamat a futamidő alatt változhat, illetve hogy milyen okból változik. Abban az esetben, amennyiben a bíróság a Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontja értelmezése során arra a következtetésre jutna, hogy az ott megfogalmazottak nem összeegyeztethetőek az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésével, illetve 5. cikkével és mellékletének 2. pont b) alpontjával, akkor a Törvény ezen rendelkezését figyelmen kívül hagyva szükséges meghoznia ítéletét. Arra az esetre, ha a bíróság kétségesnek tartja az Irányelv idézett rendelkezéseinek sérelmét, úgy indítványozta, hogy a bíróság kérje az Európai Unió Bíróságának állásfoglalását abban a tekintetben, hogy összeegyeztethető-e az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésének e) pontja, amely szerint az átláthatóság követelményének érvényesülését az sérti, ha a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására.

Utalt arra is, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartája (Charta) 52. cikk (3) bekezdése alapján a Charta 47. cikk (2) bekezdésében biztosított, tisztességes eljáráshoz való jogot az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) joggyakorlatának megfelelően kell értelmezni, tekintettel arra, hogy az megfelel az Emberi Jogok Európai Egyezményének (Egyezmény) 6. cikkében foglalt „tisztességes tárgyaláshoz való jog”-nak. Az EJEB továbbá kiterjedt esetjoggal bír a tulajdon védelmének értelmezése kapcsán is. Indítványozta azon kérések feltételét is, összhangban van-e egy olyan tagállami szabályozás a Charta 47. cikkével, amely az Irányelv érvényesítésével összefüggésben felállított (visszaható hatályú) törvényi védelem megdöntésére olyan bírósági eljárásban ad lehetőséget, amely során a felperes kirívóan rövid határidőn belül, rendkívül részletes keresetet köteles előterjeszteni, és amelyben a felek a későbbiekben csak kivételes esetben jogosultak bizonyítékok előterjesztésére? Összeegyeztethető-e a szerződésekkel azonos jogi kötőerővel bíró Alapjogi Charta 17. cikkével az a tagállami gyakorlat, amely úgy foszt meg gazdasági szereplőket jogos várományuktól, hogy nem biztosít megfelelő kompenzációt?

Kiemelte, hogy amennyiben a bíróság mégis arra a következtetésre jut, hogy a jelen perben helye van a tisztességtelenség vizsgálatának, úgy az általa bemutatott joggyakorlat szerint az nem szűkíthető le a jogalkotó által megszabott kritériumrendszernek való megfelelés verifikálására, hanem annak a korábbi magyar, illetve a még a magyar jogban gyakorlattal nem rendelkező elvek esetén (pl. transzparencia) az EU-jognak megfelelő értelmezés szerint kell eljárni. Mivel a Törvény a minimál jogharmonizáció feltételeinek nem felel meg, így a tisztességtelenség vizsgálata sem alapozható kizárólag a 4. § (1) bekezdésében előírt kritériumokra. Az általános szerződési feltételek tisztességességének vizsgálata kizárólag a magyar jogba átültetett "tisztességesség" általános Ptk-beli tesztje alapján végezhető el. E szempontból két releváns időszakot, a 2009. május 22-ét megelőző és az azt követő időszakot különítette el. Hivatkozott arra is, a perbeli hosszú távú kölcsönszerződéseknek szükségszerű eleme, quasi immanens része, hogy valamilyen kamatváltoztatási mechanizmust tartalmazzon. A hitelezés ugyanis a forrásszerzési költségek változása folytán eredményez egyfajta asszimmetriát a kölcsönnyújtó és az ügyfél között, és ezen asszimmetriát hivatott az egyoldalú kamatemelés orvosolni azzal, hogy a pénzügyi intézmény áthárítja az ügyfélre a forrásszerzésből fakadó kockázatát. Ez semmi esetre sem tekinthető tisztességtelenségnek. Rögzítette azt is, hogy a transzparencia követelményének vizsgálata csakis 2009. május 22-e után született szerződések vonatkozásában lehetséges, amikortól a Ptk. 209. § -a kiegészítésre került a világos és érthető megfogalmazás elvével. A transzparencia kérdésének vizsgálata alapvetően pedig annak vizsgálatát jelenti, hogy a kamatváltoztatás indokain (annak objektivitásán), az értesítésen és a felmondhatóságon túl, a kamatváltoztatás lehetséges

jövőbeni következményeinek megjelenítése tekintetében milyen plusz feltételeknek kellene megfelelnie az általános szerződési feltételnek. Az EU-joggyakorlat szerint a transzparencia követelménye elsődlegesen arra szolgál, hogy a fogyasztó megfelelő tájékoztatást kapjon a jogairól és kötelezettségeiről, ezek jövőbeni változását megfelelően tudja felmérni. Állította, hogy a jelenleginél átláthatóbban nem jeleníthető meg a kamatváltoztatás modellje a szerződésben, mert nem létezik olyan módszertan vagy algoritmus, amely ezt olyan módon lehetővé tenné, hogy azt a PK véleményben a Kúria megköveteli. A perbeli ÁSZF-ek tisztességtelenségének vizsgálata körében az Irányelv szabályaiból kiindulva, egyezően a Ptk. korábbi szabályaival, három szintet különített el.

Az első szint azon kérdés vizsgálatát célozza, hogy az adott ÁSZF vajon a tisztességtelenség hatálya alá tartozik-e vagy sem. Állítása az, hogy mivel a kérdéses ÁSZF-ek kogens jogszabályi rendelkezéseket tükröznek vissza, ezért azok nem esnek a tisztességtelenség hatálya alá. A második szint pedig, az első szintre adott válasz tükrében annak vizsgálatát igényli, hogy vajon a kérdéses ÁSZF a tisztességtelenség melyik alakzata alatt vizsgálható (Irányelv 3. cikk (1) bekezdés szerinti általános alakzat és/vagy 5. cikk szerinti különös alakzat). A harmadik szint a Törvény által megjelenített követelmények tételes vizsgálatát jelenti, amelyre csak akkor kerülhet sor, ha a teszt első két szintjén negatív következtetés adódna a bíróság számára. Hangsúlyozta, hogy a jogszabályi változások ismeretében nem vitatható az, hogy a jelen perben vizsgált kritériumok a Ptk. általános rendelkezéseiből nem voltak levezethetőek. Amennyiben pedig a bíróságnak aggálya merülne fel azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy vajon az Irányelv keretén belül a transzparencia követelménye egy önálló esete a tisztességtelenségnek, amely nem értelmezhető bele a tisztességtelenség általános alakzatába, tehát közvetlen hatály hiányában nem is alkalmazható két magánfél közötti jogvitában, úgy abban az esetben kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást.

Részletesen kifejtette az álláspontját a Kásler-ítélet Kúria általi téves értelmezése kapcsán. E szerint a Kúriának a Kásler-döntés értelmében a Ptk. 209. § (4) bekezdését kellett volna vizsgálnia és értelmeznie abból a szempontból, hogy abba vajon beleérthető-e a transzparencia elve. Az EUB egyértelmű iránymutatásával szemben a Kúria nem ezt, hanem a 2/2014. számú PJE-ben pusztán azt vizsgálta, hogy vajon volt-e olyan szabályozás, amely kizárta volna a transzparencia elvének az alkalmazását. Következésképpen a Kásler-ügyből nem lehet azt a következtetést levonni, hogy az megteremtette volna a transzparencia elvének a 2009. május 22. előtti alkalmazhatóságát. Hivatkozott arra is, hogy az egyes elveket külön-külön kell okokra lebontva vizsgálni, a Törvény sem tartalmaz olyan rendelkezést, amely az érvénytelenség általános szabályaihoz képest speciális szabályokat rögzítene, így a részleges érvénytelenség megállapíthatósága kifejezetten nem kizárt. E körben utalt a Törvény alkalmazásáról, értelmezéséről szóló 2014. július 14-én és 16-án megtartott szakmai megbeszélésen kialakult álláspontokat rögzítő Emlékeztetőben írtakra. Valamennyi ÁSZF tekintetében állította azok Törvényben foglalt elveknek megfelelőségét, valamint azt, hogy a Kúria a Törvény alapján korábban, a deviza alapú szerződésekhez kapcsolódó egyoldalú szerződésmódosítási kikötések körében indított perben az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvébe, a tételes megfogalmazás elvébe, az objektivitás elvébe, a ténylegesség elvébe, a felmondhatóság elvébe és a szimmetria elvébe ütközést egyik kikötés esetében sem állapított meg. Egyebek mellett előadta, hogy a 2/2012.(XII.10.) PK vélemény az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének megfelelőség kapcsán a nyelvtani szempontból érthetőségéről, valamint a szerződésmódosítási jog kikötésének és ezen jog fennállásának a fogyasztó számára érthetőségéről rendelkezik. Az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó rendelkezéseket az ÁSZF megjelölt pontjai tartalmazzák, a rendelkezések áttekinthető szerkezetben, olvasható formátumban kerültek megszövegezésre, közérthetően tartalmazzák, hogy a kamatot jogosult egyoldalúan módosítani. A fogyasztó számára egyértelműen és érthetően megállapítható, hogy a szerződésmódosítási okként megjelölt feltételek változása az

ügyleti kamat módosítását, ennek következtében a fogyasztó fizetési kötelezettségének módosulását eredményezheti. Amennyiben a fogyasztó a tőle elvárható gondossággal áttanulmányozta az adott ÁSZF-et, akkor kellő tudomással kellett bírnia a felperes szerződésmódosítási jogáról, annak feltételeiről és a fogyasztót megillető felmondási jogról.

Amennyiben az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító rendelkezések ok-listát tartalmaznak, akkor a Törvény 4. § (1) bekezdés b) pontja és a 2/2012. PK vélemény szerint a tételes meghatározás elvének megfelelnek. A Törvény alapján az elvárás az ok-listával kapcsolatosan, hogy az taxatíve tartalmazza, hogy mely körülmények változása teszi lehetővé a pénzügyi intézménynek a szerződés egyoldalú módosítását. Jelen esetben az egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító rendelkezések tartalmazzák az ok-listát, az okok taxatíve felsorolásra kerültek a szerződésben, azok zárt rendszert képeznek. Kiemelten rögzítette, hogy ott ahol az „így különösen” szófordulatot használta, ott nem további bővítési lehetőséget, hanem egyfajta magyarázatot ad az adott módosítási ok tekintetében. Más okból, mint az ÁSZF-ekben megjelölt okokból ugyanis kamatmódosítás tényszerűen nem történt. Állította azt is, hogy amennyiben a szerződésekben megjelölt okok a 275/2010. Korm. rendeletben is felsorolásra kerültek, azok tisztességessége a továbbiakban nem vizsgálható. Az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződéses rendelkezések ezért a tételes meghatározás elvének is megfelelnek. Az objektivitás elvének megfeleléség vonatkozásában az egyes ÁSZF-ekben szereplő okokat, három csoportba osztotta. Az első csoportba azok az okok tartoznak, amelyek a kötelező jogszabálynak teljes mértékben megfeleltek. Felsorolta a 275/2010.(XII.15.) Korm. rendeletnek megfelelő okokat azzal, hogy a 275/2010.(XII.15.) Korm. rendelet kógens rendelkezéseinek megfelelő ok-lista tisztességtelensége nem állapítható meg, ekként annak az objektivitás elvébe ütközése sem állhat fenn. E körben is utalt arra, hogy a 275/2010.(XII.15.) Korm. rendelet az okokat zárt rendszerben tételesen meghatározza. Az ÁSZF-ekben megjelölt körülmények egyaránt objektívek, a szerződéskötést követő változásokra utalnak, amelyek a pénzügyi intézmény által nem előidézhető, nem befolyásolható, külső körülmények. Az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződéses rendelkezések tehát az objektivitás elvének is megfelelnek, különösen azért is, mivel az objektivitás esetleges hiánya kizárólag az érintett ok tisztességtelenségét eredményezheti, magára az egyoldalú szerződésmódosítási jog fennállására, illetve az egyes további okok érvényességére nincsen kihatással. A második csoportba azon felperesi ÁSZF-ekben szereplő okokat sorolta, amelyek jogszabály, vagy más hatóság rendelkezésével, vagy határozatával összefüggésben merülnek fel, míg a harmadik csoportba azon költségek változása tartozik, amelyek a banki működés, így a hitelezéssel is összefüggő költségeket jelöli.

Megfelel az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító szerződéses rendelkezésekben található ok-lista a ténylegesség elvének, amennyiben az abban meghatározott feltételek a kamatra, díjra, költségre ténylegesen és a változásnak megfelelő mértékben hatást gyakorolnak. A ténylegesség és arányosság elvének célja, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást követően a fogyasztó számára biztosítsa annak lehetőségét, hogy ellenőrizhesse, hogy a pénzintézet általi kamat, díj, költség módosítás indokolt és arányos volt-e a feltétel változásához képest, annak megfelelt-e a módosítás mértéke. Az a körülmény, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét a finanszírozáshoz szükséges költségek, illetve hatósági rendelkezés és jogszabályváltozás kapcsán a pénzügyi intézmény számára a költségek változása teszi lehetővé, biztosítja a ténylegesség és arányosság elvének teljesülését, hiszen ezek olyan objektív, külső tényezők, amelyek utólag összegeződésesíthetőek, ezáltal ellenőrizhető, hogy indokolt volt-e a kamat módosítása és arra a megfelelő mértékben került-e sor. Az ok-listában meghatározott okok jellemzően a forrásköltség változásával, működési költségeivel vannak összefüggésben, a kamatok továbbá ténylegesen befolyásolhatják a vonatkozó jogszabályok változásai és a hatóságok rendelkezései is. Az ÁSZF-ek a módosításra okot adó

körülmény(ek) által indukált változások pénzügyi hatásainál nagyobb mértékű költség/kamat/díj emelést nem tettek lehetővé, az ÁSZF-ek ekként az arányosság követelményének is megfeleltek.

Az átláthatóság körében előadott álláspontja szerint alappal feltételezhető a jogalkotó azon akarata, hogy az átláthatóság kritériumát is a 2/2012. PK vélemény indokaival egyezően kívánta érvényesíteni. A PK vélemény ebben a vonatkozásban azonban egy alapvetően hibás premisszára épül, mert az indokolásból nyilvánvalóan kitűnik, hogy az a referencia kamatra épülő szerződésekre, illetve objektíven más szervezet által meghatározott módosításokat beépítő elemekre (KSH által publikált fogyasztói árindex változás) értelmezhető csak. A referencia kamat konstrukció viszont nem valósít meg egyoldalú szerződésmódosítást. Az előre kalkulálhatóság viszont a változó kamatozású hitelszerződések esetén a kifejtett banküzemteni összefüggések alapján teljesíthetetlen. Mivel az átláthatóságnak a Törvényben leírt, vélt értelmezése jogi és tényszerűen megvalósíthatatlansági akadályokba ütközik, az átláthatóság elvének európai joggyakorlata szerint végezhető csak el az átláthatóság tesztjének lefuttatása. A Törvény az átláthatósági teszt legmagasabb fokát külön elvként definiálja (egyértelmű és érthető megfogalmazás elve), így az átláthatóság vizsgálatánál az európai joggyakorlat alapján azt kell vizsgálni, hogy vajon a fogyasztó az adott szerződésből megismerhette-e az őt megillető jogokat, illetve vajon a vizsgált kikötés alapján előre láthatta-e, hogy bizonyos feltételek esetén a bank a kamatot a hátrányára módosíthatta. Hangsúlyozta, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tévő körülmények változása esetére, azaz változó kamatozású hitelszerződésben, nem lehetséges a változások jövőbeli mértékének képletszerű meghatározása, figyelemmel arra, hogy az egyes körülmények egyidejű változása egymást erősítő, illetve gyengítő hatással is bírhat.

Az átláthatóság elve nem keletkeztet önálló, plusz feltételt, az formai kritérium, amely azt a kötelezettséget jelenti, hogy a kógens jogszabályi rendelkezésekből, illetve a tisztességtelenség általános követelményéből levezethető tartalmi elemek a fogyasztó számára átlátható (transzparens) módon jelenjenek meg a szerződésben. Az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó feltételek, a fogyasztó számára egyértelműen és világosan tartalmazzák, hogy az ott szereplő, ok-listában felsorolt körülmények változása függvényében a fogyasztó fizetési kötelezettsége is változik. A fogyasztó fizetési kötelezettsége változásának mértéke megegyezett az ok-listában meghatározott körülmények változásának mértékével. Teljesült tehát az átláthatóság elve is. Az átláthatóság elvének meghatározásánál a Törvény az előrekalkulálhatóságot, mint feltételt írja elő, ugyanakkor a megfogalmazásból nem egyértelmű, hogy a mérték tekintetében milyen mélységű „előreláthatóságot” követel meg. A 275/2010.(XII.15.) Korm. rendeletben a jogalkotó által megfelelő okként megjelölt szabályozási környezet változása és annak konkrét számszerűsíthető hatásai előre nem is határozhatók meg sem képlet, sem egyéb formában, hiszen maga a szabályozás jellege, konkrét változása, illetve egyáltalán a változás iránya sem ismert előre. A szabályozási környezet változásának lehetőségei a jövőre nézve korlátlanok, ezen korlátlan mértékű ismeretlent tartalmazó szabályok előre történő számszerűsített leképezése fogalmilag kizárt. Igazságügyi közgazdasági szakértő kirendelését kérte annak bizonyítására, hogy a Törvény által előírt ténylegesség, arányosság és objektivitás elvének az összes általa meghatározott szerződésmódosítási ok megfelelt, továbbá, hogy a szerződésmódosítás mértékének előre történő meghatározása közgazdasági szempontokból lehetetlen.

Az alperes kiegészített ellenkérelmében a kereset elutasítását, és a felperes perköltségben történő marasztalását kérte. Az ügyvédi munkadíjat mérlegeléssel kérte megállapítani azzal, hogy az eljáró jogi képviselő áfa-körbe tartozik. Kérte továbbá a Pp. 155/A. §-ban és a Pp. 155/B. §-ban foglaltak alkalmazására irányuló indítvány mellőzését is. Egyebek mellett előadta, hogy kizárólag az vizsgálható, hogy a Törvény hatálya alá tartozó szerződési

kikötések a 4. § (1) bekezdése szerint tisztességesek-e, egyéb kérdések nem képezhetik az eljárás tárgyát. Bemutatta, hogy a perbeli időszakban miként alakult a tisztességtelen szerződési feltételek Ptk-ban történt szabályozása, valamint a joggyakorlat, amelynek eredményeként a Törvény megdönthető vélelmet állít fel a fogyasztói kölcsönszerződés részévé ÁSZF-ként való egyoldalú kamat-, költség- és díjemelést lehetővé tevő szerződési kikötés tisztességtelenségére. Álláspontja szerint a perbeli kikötések tisztességessége vizsgálható, vizsgálendő. E körben utalt a 2/2012. PK Vélemény 3. pontjára, a 34/2014.(XI.14.) AB határozat III.2.3.3. pontjára, a Gfv.VII.30.376/2014/5. és a Gfv.VII.30.377/2014/5. számú ítéletben írtakra. A Kúria ez utóbbi döntésében kifejtette, hogy hiába tartalmaz az ÁSZF-ek ok-listája kizárólag a Törvény 4. §-ában foglalt elveknek mindenben megfelelő feltételeket, hiába azonos akár szó szerint a Korm. rendeletben szereplő ok-listával, ettől a feltételrendszer egésze még lehet tisztességtelen, például akkor, ha nem felel meg az átláthatóság elvének.

A Magatartási Kódex és a felügyeleti hatóság szerepével kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a perben kizárólag az vizsgálható, hogy a felperes által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés megfelel-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében rögzített elveknek, és ezek alapján tisztességes-e. A Magatartási Kódexben való megfelelés a 2/2012. PK Vélemény 5. pontja szerint sem akadálya a tisztességtelenség vizsgálatának. A PSZÁF (jelenleg az MNB) a felperes működését nem a Ptk. normái szerint ellenőrizte. A deviza alapú kölcsönszerződésekre alkalmazandó kikötések tekintetében indult perek során is egységes volt a bírói gyakorlat abban, hogy sem a pénzügyi intézmény felügyeleti hatóság által jóváhagyott árazási elvei, sem a Magatartási Kódex nem vehető figyelembe a kikötések tisztességességének megítélése során.

Jelen perben az egyes szerződések, szerződéskötések és fogyasztók egyedi körülményeinek vizsgálatát a Törvény 1. § (1) bekezdésében lefektetett korlát szintén nem teszi lehetővé. Mivel a kikötések tisztességes voltának megítélése alapvetően jogkérdés, az ÁSZF-eken kívül mind az okirati, mind a szakértői, mind pedig az esetleges tanúbizonyításnak meglehetősen csekély jelentősége lehet.

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve vonatkozásában arra utalt, hogy a nyelvtanilag érthető szerződéses kikötés önmagában még nem minősül az „átlagos fogyasztó” számára érthető, világos és egyértelmű kikötésnek. A fogyasztói kölcsönszerződések megkötésekor és az ÁSZF rendelkezéseinek meghatározásakor a hitelezőnek törekednie kellett arra, hogy az információs asszimmetriát redukálja, és a fogyasztót olyan helyzetbe hozza, hogy a felek közötti egyensúly helyreálljon. A világos (egyértelmű) és érthető megfogalmazás követelményének 2009. május 22-ét megelőzően is érvényesülnie kellett. Egyébiránt az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeinek egyértelmű és szerkezetileg külön pontban történő megjelenítését a Hpt. 210. § (3) bekezdésének az érintett időszakban hatályos szövege kifejezetten megkívánta. A haza jog „contra legem” értelmezése nem állapítható meg, mert a világosság és érthetőség elvét a régi Ptk. 209. § (1) bekezdésében immanens módon tartalmazta. A Törvény nem teremt új érvénytelenségi okokat, hanem a tisztességtelenség olyan fogalmi tartalmát kodifikálja, amely a régi Ptk. 209. §-ának hatályba lépése óta létezett, és ahogyan azt a kezdetektől fogva értelmezni kellett. Elvárás, hogy egyszerű nyelvtani értelmezéssel, a szavak általánosan elfogadott, köznapi értelmét alapul véve a fogyasztó félre nem érthető információk alapján tájékozódni tudjon a szerződéses feltételben foglaltaknak a szerződésben vállalt terheire gyakorolt hatásáról. Az átlagos fogyasztó jogi és pénzügyi szakmai kifejezések jelentését nem ismeri, nincs tisztában a banküzemi terminológiával, emiatt a szakkifejezések használata, képletek, algoritmusok alkalmazása csak akkor nem tisztességtelen, ha azok a fogyasztó számára érthetők, világosak, áttekinthetők. Követelmény, hogy a szerződéses feltételekben történő alkalmazásukra csak indokolt esetben kerüljön sor. Az a szerződéses kikötés, ami olyan kifejezést tartalmaz, amelynek tartalma,

hatásmechanizmusa az átlagos fogyasztó számára nem érthető (pl. BUBOR, EURIBOR, SWAP ügylet kifejezések), alkalmazása csak indokolt esetben nem tisztességtelen, és csak akkor, ha annak tartalma kellően konkrét (a bankközi kamatlábak esetén ez megvalósul, a SWAP kifejezés azonban már eltérő értelmezésekre ad lehetőséget), továbbá a szerződéses kikötésből az átlagos fogyasztó számára érthető módon kiderül annak hatásmechanizmusa.

Az EUB által az árfolyamváltozás kapcsán a Kásler-ítéletben kifejtettek, miszerint ahhoz, hogy a szerződéses feltétel az egyértelműség és érthetőség követelményének megfeleljen, szükséges az is, hogy a szerződéses feltétel átlátható jelleggel feltüntesse az ott meghatározott számítási mechanizmust és annak viszonyát a többi feltétellel, akként, hogy a fogyasztó képes legyen a feltételek gazdasági következményeit is értékelni, analógia útján alkalmazhatók a kamatra és más külső változótól függő szerződéses feltételekre is.

A 2/2014. PJE szerint az átlagos fogyasztónak a szerződéskötéskor nem abszolút értékben kellett tudnia felmérni az általa vállalt kötelezettségek felső határát, hanem a szerződésnek a fogyasztó szerződéses terheinek lehetséges alakulását kellett meghatározni. A Kúria kiemelte, hogy a szerződéses rendelkezésekből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy az ok-listában felsorolt körülmények milyen okból, mértékben és módon hatnak ki a kamat, költség, díj mértékére, azok adott mértékű változása milyen mértékű emelést tesz lehetővé.

A szerződéses kikötésben szereplő egyoldalú szerződésmódosítást biztosító kikötés tételes meghatározás elvének való összhangjának megítélése kapcsán elsődleges vizsgálati szempont, hogy az tartalmaz-e ok-listát. Amennyiben nem tartalmaz, úgy nem dönthető meg a vélelem. Amennyiben tartalmaz ok-listát, úgy ezen ok-listát a régi Ptk. 207. § (1) bekezdése értelmében a szavak általánosan elfogadott, köznapi értelmét alapul véve kell vizsgálni, azon kérdés eldöntése érdekében, hogy az ok-lista teljes körűen és nem példálózóan tartalmazza-e a tényeket és körülményeket. A tételes meghatározás elve kapcsán nem csak alaki szempontból kell azonban vizsgálni az ok-listát, hanem tartalmi szempontból is. Az ok-listának olyan felsorolást kell tartalmaznia, amelynek elemei zárt rendszert képeznek, azaz az ok-lista kizárólag definitív fogalmakból állhat. Az ok-lista egyes elemeit pedig egyedileg kell értelmezni, és megvizsgálni. A zárt rendszer lényege, hogy a szerződéskötés időpontjában alakilag és tartalmilag taxatíven, teljes körűen meghatározásra került minden figyelembe vehető tény és körülmény. Így az alkalmazott ok-lista egyes elemei egyértelműen arra adnak lehetőséget, hogy a felperes újabb és újabb tényeket és körülményeket vonjon be az ok-lista körébe, így az abban foglaltak tisztességtelennek minősülnek, hiszen a feltétel megfogalmazása önmagában nem kellően meghatározott, nem alkot zárt rendszert. A Kúria véleménye értelmében tisztességtelen az olyan körülmény megjelölése az ok-listában, amelynek bekövetkeztét vagy mértékét a pénzügyi intézmény akár csak részben is egyoldalúan képes meghatározni. A felperesnek tehát az összes fogyasztói kölcsönszerződésekre vonatkozó peresített ÁSZF kapcsán – azok alkalmazásának időpontjától függetlenül – azt kell bizonyítania, hogy a fogyasztói kölcsönszerződések részét képező egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő ÁSZF kikötések megfelelnek az objektivitás elvének, azaz kizárólag olyan körülményváltozásokat sorolnak fel az ok-listában, amelyek bekövetkezését a felperesnek előidézni, abban közrehatni, a módosításra okot adó változás mértékét befolyásolni nincs lehetősége, hanem a felperestől teljesen független körülmény befolyásolja az ok-listán szereplő ok bekövetkezését és annak a kölcsönszerződésre gyakorolt hatását. Az ÁSZF-ek nem objektív egyoldalú szerződésmódosítási feltételeket is tartalmaznak. A ténylegesség és arányosság elvéhez kapcsolódóan egyebek mellett kitért arra, hogy a ténylegesség és az átláthatóság elvéből együttesen következik az elvárás, hogy az ok-listában meghatározott körülmények kellő konkrétsággal kerüljenek megfogalmazásra. A túl általánosan megfogalmazott körülmények (pl. banki forrásköltségek növekedése, bankközi hitelkamatok, állampapírok hozama) ugyanis alkalmatlanok arra, hogy annak tényleges hatását egyáltalán vizsgálat alá vonhassák. Az ok-lista tehát akkor felel meg a ténylegesség

elvének, ha az konkrétan megfogalmazott körülményeket tartalmaz, valamint e körülmények tényleges hatással bírnak a hiteldíj mértékére, azaz szakmailag indokolt, oksági kapcsolatban állnak azzal. Az arányosság elvének való megfelelés vizsgálatának pedig arra kell kiterjednie, hogy a szerződés tartalma alapján az ok-listában meghatározott körülmények változása arányban áll-e a hiteldíj egyoldalú módosításával, az egyoldalú módosítás nem ad-e lehetőséget a felperes egyoldalú haszonszerzésére, illetve – a szimmetria elvének megfelelően – a fogyasztó számára kedvező változás is arányosan érvényesül-e a hiteldíj mértékében. Hangsúlyozta, hogy a szerződés érvényességének vizsgálata szempontjából kizárólag a szerződés szerződéskötés kori tartalma bír relevanciával, a szerződés teljesítése során felmerült körülmények nem. Az arányosság követelménye körében az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses kikötés érvényességével kapcsolatban nem értékelhetők az árazási elvek sem, amelyet amivel azok nem váltak a kölcsön-, illetve a lízingszerződések részévé, továbbá a Magatartási Kódex szövege sem. A szerződés akkor felel meg az arányosság elvének, ha meghatározza, hogy az ok-listában rögzített körülmények változása a hiteldíj milyen arányú változásával jár, vagy tartalmazza a felperes arra irányuló kötelezettségvállalását, hogy a hiteldíjat legfeljebb a körülmények változásának mértékével fogja megemelni, és tartalmazza a felperes arra irányuló kötelezettségvállalását, hogy a körülmények fogyasztó számára kedvező változását is arányosan érvényesíti a hiteldíjban. Tartalmi elemzés alapján arra a következtetésre jutott, hogy a felperesi ok-listában rögzített egyes körülmények nem felelnek meg a ténylegesség elvének, mert azok nem kellően konkrét módon kerültek megfogalmazásra, ezért nem azonosíthatók a ténylegesség megvalósulása tekintetében, az ok-listában rögzített egyes körülmények nem állnak továbbá semmilyen okszerű kapcsolatban a hiteldíj mértékével, azokra semmilyen tényleges hatást nem gyakorolnak. Az ÁSZF-ek nem határozzák meg azt sem, hogy az egyes ok-listákban rögzített körülmények változása a hiteldíj milyen arányú változásával jár, és nem tartalmazzák a felperes arra irányuló kötelezettségvállalását sem, hogy a hiteldíjat a felperes legfeljebb a körülmények változásának mértékével fogja megemelni.

Vitatta továbbá, hogy a kikötések megfelelnek az átláthatóság törvényi követelményeinek. E körben hivatkozott a Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontjában, a 2/2014. PJE határozat indokolásának III.2. pontjában, a 2/2012. PK Vélemény 6. pont 3) alpontjában, a 2/2014. PJE határozatban írtakra, több eseti döntésre, az EUB Kásler-ügyben hozott ítéletére. Kiemelte hogy a Kúria a 2/2012. PK Véleménye által is formált irányadó bírói gyakorlat szerint a régi Ptk. 209. § (1) bekezdésében foglalt jóhiszeműség és tisztesség követelményének alapvető része az átláthatóság követelménye, hiszen ennek teljesülése nélkül nyilvánvalóan a fogyasztó hátrányára válik az adott általános szerződési feltétel, mivel a fogyasztó a szerződéskötés kor nem láthatja előre az egyoldalú szerződésmódosítás következményeit és a módosítás bekövetkeztekor nem tudja ellenőrizni annak jogszerű alkalmazását. A felperesnek az összes fogyasztói kölcsönszerződése kapcsán, azok megkötésének időpontjától függetlenül, azt kell bizonyítania, hogy a fogyasztói kölcsönszerződések részét képező egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési kikötések megfelelnek az átláthatóság kétszintű követelményének, tehát az átlagos fogyasztó számára már a szerződéskötés kor felmérhetővé és az egyoldalú szerződésmódosítás bekövetkeztekor – az adott körülményváltozás mértékének ismeretében – ellenőrizhetővé teszik a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, arányát és mértékét.

A felmondhatóság elvének való megfelelés tekintetében többek között arra hivatkozott, hogy a 2/2012. PK Vélemény alapján „az egyoldalú szerződésmódosítás esetére – mivel az a fogyasztó kötelezettségeire kihat – biztosítani szükséges a felmondás jogát”, de ezt támasztja alá a 18/1999.(II.5.) Korm. rendelet 2. § (d) pontja is. A jogszabály által biztosított felmondási jog ugyanakkor önmagában nem elégséges a felmondhatóság elvének teljesítéséhez. A

2/2012. PK Vélemény alapján a felmondás jogának kikötése kizárólag akkor felel meg a felmondhatóság elvének, ha a szerződés felmondása a fogyasztó számára reális alternatívát jelent az egyoldalú szerződésmódosítás elfogadásával szemben. A felperes bizonyítási kötelezettségének akkor tesz eleget, ha részletes indokolással támasztja alá, hogy a vizsgált ÁSZF milyen indokok alapján jelent valós alternatívát a fogyasztónak a szerződésmódosítással szemben.

Kétségre vonta a kikötések szimmetria elvének megfelelését is, tekintve, hogy a fogyasztó terhére történő egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége csak akkor tisztességes, ha nem csak a fogyasztó hátrányára történő körülményváltozás hatásának áthárítását teszi lehetővé, hanem egyidejűleg kötelezettségként kezeli a fogyasztó javára történő körülmények megváltozása esetén annak a fogyasztó javára történő érvényesítését. Ezt erősíti meg a BDT2014. 3108 szám és az ÍH 2014. 20. szám alatt közzétett bírósági döntés is.

Önmagában az a tény, hogy a pénzügyi intézmény az árazási elveiben érvényesíti a szimmetria elvét, a szerződést azért sem teszi tisztességesé, mivel a Hpt. azt írja elő, hogy az árazási elvek között szerepeltetni kell a szimmetria elvét, ez pedig nem egyenlő azzal, hogy ez az elv jogszabály alapján automatikusan érvényesül külön kikötés hiányában is. Ha a perbeli ÁSZF ugyan kötelezővé teszi a fogyasztó számára kedvező szerződésmódosítást, azonban nem rendezi a fogyasztó számára kedvező szerződésmódosítás hatályba léptetésére irányuló eljárást, illetve nem állapít meg garanciális szabályokat arra az esetre, ha a felperes nem lépteti hatályba a fogyasztó számára kedvező szerződésmódosítást, akkor a fogyasztó számára kedvező szerződésmódosítás érvényesítése nem tekinthető biztosítottnak. Azt is kiemelte, hogy sem a 2008/48/EGK Irányelv, sem a 2014/17/EU Irányelv nem vehető figyelembe a Törvényben szabályozott kérdések tekintetében, mivel ezek az irányelvek nem alkalmazhatók szerződéses kikötések érvényességének megállapítására. A Kúria kimondta a Gfv.VII.30.360/2014. számú határozatában, hogy kétséget kizáróan megállapítható, hogy a Törvény 4. §-a a 2014/17/EU Irányelv 23. cikkének (5) bekezdésében foglalt rendelkezésekkel összeegyeztethető szabályozást tartalmaz, és az irányelv célkitűzéseinek megvalósulását nem veszélyezteti. Állította, hogy annak vizsgálata, hogy a Törvény valamely közösségi jogi aktusba ütközik-e, nem lehet előzetes döntéshozatali eljárás tárgya, hiszen ilyen kérdést csak az ún. kötelezettségiszegési eljárásban vizsgálhat az Európai Bíróság. A Törvény és az EGK Irányelv összhangjának kérdése nem merülhet fel, mivel a Törvény nem teremtett új érvénytelenségi okokat. Mivel az irányelv a minimum harmonizáció elvén alapul, a nemzeti jogszabályok a fogyasztó érdekeit jobban védő, számukra több jogot biztosító megoldást alkalmazhatnak.

A felperes által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás olyan kérdéseket érintene, amelyek tekintetében nincs szükség a 13/1993. EGK Irányelv alkalmazására, illetve az Európai Bíróságnak az EGK irányelv értelmezése tekintetében kialakult bírói gyakorlata van, ezért az előzetes döntéshozatal szükségtelen. Hangsúlyozta, hogy a Kúria a deviza alapú szerződések kikötései érvényességének megállapítására irányuló peres eljárások felülvizsgálata során mindeddig nem élt ilyen kezdeményezéssel. Kitért arra is, hogy a Törvényben foglalt szabályozás egyébként sincs ellentmondásban az irányelv 1. cikkének (2) bekezdésével. Az irányelv 4. cikkének alkalmazása és értelmezése szükségtelen, a jogalkotó elvégezte a tisztességtelenség körülményeinek vizsgálatát. A Törvény sem közvetlenül, sem közvetve nem tartalmaz tőkemozgatásra vonatkozó korlátozást, így nem ütközik az EUMSZ 63. Cikkébe. Az EGK irányelv 8.a. cikkét beiktató 2011/83/EU Irányelvet kizárólag a 2014. június 13-át követően kötött szerződésekre kell alkalmazni, de az irányelv 8.a. cikkében foglalt tájékoztatás elmulasztása akkor sem érintené a Törvény jelen perben való alkalmazhatóságát, ha történetesen a Törvény az EGK irányelv 8. cikkében foglalt „felhatalmazás” hatálya alá tartozó, az EGK irányelvnél szigorúbb szabályozást vezetne be,

mivel az EGK irányelv 8.a. cikke nem állapít meg jogkövetkezményt arra az esetre, ha az Európai Bizottság tájékoztatása elmarad. Vitatta a Charta jelen eljárásban alkalmazhatóságát, a bíróhoz való fordulás jogának sérelmét. Utalt arra hogy a Kúria a Gfv.VII.30.360/2014. számú ügyben a Charta alkalmazhatósága tekintetében ugyan tőle eltérő álláspontra helyezkedett, azonban nem találta a Törvényt ellentétesnek a Charta rendelkezéseivel.

Kitért arra is, hogy az Alkotmánybíróság a 34/2014.(XI.14.) AB. számú határozatában a Törvény egésze, valamint az 1. § (1)-(3) és (6)-(7) bekezdése, a 4-15. §-ai, valamint a 19. §-a alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket elutasította. Határozatában azt is kimondhat, hogy a Törvény nem alkotott új anyagi jogszabályt visszamenőleg, hanem az érintett időszakban mindig is hatályban volt anyagi jogszabálynak az európai és a magyar bírósági gyakorlat által kidolgozott és kötelezően alkalmazandóvá tett (azaz az anyagi jog értelmezésének pontosításával eleve az anyagi jog részévé vált) értelmezését foglalta a törvénybe, emelte jogszabályi szintre, ezért nem lehet szó visszaható hatályú szabályozásról, és így a visszaható hatály tilalmának megsértése nem merülhet fel (III.2.3.3. pont); a Törvénynek a követelés elévülésére vonatkozó rendelkezései nem eredményeznek jogbizonytalanságot és ezáltal alaptörvény-ellenes helyzetet (III.2.3.9. pont); a speciális eljárási rendelkezések a maguk összességében sem eredményezik a Törvény által szabályozott peres eljárás tisztességtelenségét (III.3.5. pont).

A 2/2015.(II.2.) AB határozatában pedig az Alkotmánybíróság elutasította a Törvény 4. § (2)-(3) bekezdései és 7-15. §-ai alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket, a 6. § tekintetében pedig visszautasította a kezdeményezést, egyebek mellett megállapítva, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdés d) pontjába foglalt ténylegesség és arányosság elvének körében sem merülhet fel olyan mértékű szakértői bizonyítás szükségessége, ami a szoros törvényi határidőkre tekintettel a tisztességes eljáráshoz való jog vagy a bírói függetlenség sérelmét eredményezné (III.3.4. pont). Az Alkotmánybíróság ezen határozatainak meghozatala során már az Elszámolási Törvény, illetve a Törvény Elszámolási Törvény által módosított szövegét is figyelembe vette. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság a Törvény jelen perrel kapcsolatos teljes normaszövegét megvizsgálta, és megállapította, hogy az Alaptörvény követelményeinek a törvény minden szempontból megfelel, így további alkotmányossági vizsgálatnak nem lehet helye.

A szerződéses feltétel részleges érvénytelenségének megállapítása, tehát az ok-lista egyes elemei, mint külön egyoldalú hiteldíj-módosítási szerződéses kikötések vizsgálata nem lehetséges, ezért kérte az erre irányuló esetleges felperesi indítvány elutasítását is. A részleges érvénytelenséggel kapcsolatos okfejtését a Fővárosi Ítéltábla több ítélete is megerősíti (7.Pf.21.365/2014/6., 7.Pf.21.366/2014/4., 16.Gf.40.610/2014/7., 16.Gf.40.572/2014/5., 17.Pf.21.370/2014/7. és 17.Pf.21.369/2014/7.), továbbá a vizsgált kikötések részleges érvényességét a Kúria sem tartotta megállapíthatónak a Gfv.VII.30.376/2014/5. és Gfv.VII.30.382/2014/6. számú ítéleteiben.

Álláspontja szerint az „érvénytelenség jogkövetkezményeinek elévülésére” vonatkozó felperesi álláspont is alaptalan. Az AB határozat (135)-(137) bekezdései kimondják, hogy a Törvénynek az elévülésre vonatkozó rendelkezései nem ütköznek az Alaptörvénybe. A „szerződéses követelések elévülése” és az „érvénytelenség jogkövetkezményeinek elévülése” azonban a per szempontjából nem jelent két különböző kategóriát. Épp a felperes által idézett 1/2010.(VI.28.) PK vélemény mondja ki azt, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására az elévülés (a szerződéses követelések elévülésének) korlátai között kerülhet sor. Az AB határozat elévülésre vonatkozó rendelkezései ezért az érvénytelenség jogkövetkezményei vonatkozásában is irányadók, alkalmazandók.

A keresetben előadott felperesi tesztet a szerződéses kikötések vizsgálatára alkalmatlannak

tartotta. A felperes a teszt 3. szintje kapcsán a hét elv elemzése során egyébként is több elv tekintetében a 2/2014. PJE határozatban és a 2/2012.(XII.10.) PK Véleményben meghatározottaktól eltérően értelmezi az elvek által előírt követelményeket. Így például a felperes által felsorolt feltételek nem elégítik ki az átláthatóság elvének követelményét, ugyanis nem elég az, hogy a fogyasztó előre láthassa azt, hogy vannak bizonyos feltételek, amelyek bekövetkezése esetén a kamat az ő hátrányára módosítható. A fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni, hogy előre láthassa, és egyben fel is mérhesse, hogy az ok-lista alapján mik az egyoldalú szerződésmódosítás feltételei, és azok bekövetkezése esetén milyen mértékű többletterhelés várható rá, továbbá, hogy a hitelezői joggyakorlás szerződésszerű voltát ellenőrizhesse.

Indítványozta a közgazdasági szakértő kirendelése iránti indítvány elutasítását azzal, hogy kizárólag a ténylegesség körében lehet helye részlegesen és feltételesen közgazdasági szakértői bizonyításnak. Az arányosság elvének való megfelelés kérdése ugyanis nem különleges szakértelmet igénylő ténykérdés.

A Törvény hatálya alá tartozó és a per tárgyává tett kikötések konkrét vizsgálata során egyebek mellett előadta, hogy megállapítható, hogy a felperes a fogyasztókkal kötött, referencia-kamatot előíró szerződésekben BUBOR, LIBOR, EURIBOR, illetve EONIA referencia-kamatlábát állapított meg, ezen felül rögzítette kamatfelárát is a szerződésekben. A több ÁSZF-ben is megjelölt, a felperes által nyilvántartott és közzétett „..... Bank Prime Rate” referencia-kamatlábát a felperes fogyasztói szerződések tekintetében nem rendelte alkalmazni önmagában, azonban a kölcsönnyújtó által sem befolyásolható referencia-kamatláb megjelölése nem teszi a fizetendő kamat egyoldalú meghatározását átláthatóvá, és ezzel az ehhez fűződő jogot tisztességtelenséggé. Az átlátható kamatmeghatározáshoz (árképzéshez) az is szükséges lenne, hogy amennyiben referencia-kamatlábhoz köti egy pénzügyi intézet a finanszírozás kamatlábát, akkor a referencia kamaton felüli fix kamatfelárát is rögzítse a kölcsönszerződésben. A kamatfelár a kölcsönt nyújtó bank (lízingbeadó) egyedileg, a szerződéskötéskor meghatározott díja, azonban az nem lehet változó tényező a kölcsön futamideje alatt. Így lenne a fizetendő kamatösszeg a változó referencia-kamatláb és a fix kamatfelár összegének alkalmazásával, átlátható módon kalkulálható. A kikötések azonban a változó kamatozású törlesztést nem e szerint szabályozzák, ugyanis azok a kamatfelár változtathatóságáról is rendelkeznek. A felperes által a per tárgyává tett minden szerződéses kikötés, amely referencia kamatmegjelölést tartalmaz, egyúttal arra is lehetőséget teremt, hogy a felperes a kamatot egy másik pontban foglalt ok-lista alapján is módosíthassa. Az ok-listában feltüntetett körülmények azonban konkurálnak a referencia kamatmegjelölésre vonatkozó rendelkezésekkel, közöttük az ÁSZF nem szabályoz prioritást, ezért értelmezésük nem vezethet egyértelmű eredményre. Ezért a kikötések nem minősülnek sem egyértelműen meghatározottnak, sem tételesnek, azok tisztességtelensége nem állapítható meg. Utalt továbbá arra is, hogy minden olyan eset, amelyben több ÁSZF rendelkezéseit egyszerre kell alkalmazni, az egyben az egyértelmű és érthető megfogalmazás sérelmét is jelenti.

Kizárólag a LIH v01-v12 számú változatai esetén tartotta elfogadhatónak a LÜÁSZ felmondásra vonatkozó szabályainak alkalmazását (a tisztességtelenség kérdésének érintése nélkül, pusztán a szerződéses rendelkezések értelmezése alapján). Ezen esetben az egyes szerződéses kikötések tisztességtelenségének vizsgálatát a LÜÁSZ „általános” és a LIH „különös” rendelkezéseinek együttes elemzése alapján folytatta le.

Az egyes szerződéses kikötések vizsgálata során táblázatba foglaltan mutatta be a vizsgált kikötések tisztességtelenségét. Kérte, hogy az elsőfokú bíróság mellőzze minden egyes felperesi kérelem és nyilatkozat vizsgálatát, amelyről a tartalmuk alapján egyértelműen kijelenthető, hogy nem kapcsolódnak szorosan a jelen per tárgyához, illetve azok vizsgálata a szerződéses kikötések Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti tisztességtelenségének megállapítására nem vezethet.

Felperes az alperesi ellenkérelemre tett észrevételében állította, hogy a Törvény bevallottan olyan tisztességtelenségi fogalmat alkotott, amely lényegi tartalmát tekintve eltér a Ptk. szerinti tisztességtelenségi fogalomtól, hiszen mind a mögöttes körülmények, mind pedig a specifikus jogszabályok vizsgálatát kizárja. Tehát olyan új szabályozást hozott be a magyar jogrendbe, amelynek a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába való ütközése egyértelmű. Alperes sem tud egyetlen olyan döntést sem felmutatni, amely az átláthatóság Törvény szerinti fogalmát a 2/2012. PK vélemény meghozatala előtt kimondta volna. E körben a Magyarországgal szemben indított kötelezettségszegési eljárásra hivatkozott. A perek önkényesen, indokolatlanul különválasztásra kerültek attól függően, hogy az adott klauzulát deviza-alapú, vagy deviza-deviza, illetve forint hitelhez alkalmazták-e. Ez a megkülönböztetés a jogbiztonság indokolatlan sérelmét jelenti. Az átláthatóság fogalmának ellentmondásai körében egyebek mellett arra utalt, hogy az átláthatóság EU jogi standardja merőben eltér a Törvény által kreált átláthatóság fogalmától, az átláthatósági tesztnek nincs köze a Ptk. tisztességtelenségi alakzatához, törvénybe ütköző, EU joggal ellentétes és jogbizonytalanságot okozó. Kitért a szerződésszegés és az érvénytelenség elhatárolásának, a kölcsönszerződések jogszabály erejénél fogva tartalmát képező az árazási elvek figyelembe vételének szükségességére is.

Az elsőfokú bíróság 2015. február 11-én kelt 5. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt végzésével elutasította az Alkotmánybíróság eljárásának, valamint az Európai Unió Bírósága előtt előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmet.

Az elsőfokú bíróság 2015. február 26-án kelt 5.G.40.317/2015/6. számú ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest 1.270.000 forint perköltség megfizetésére. Az ítélet indoklásában a Ptk. 2004. május 1-jén hatályos 209/B. § (1) bekezdésének, a 2006. március 1-jétől hatályos 209. § (1) bekezdésének, a 2009. május 22-től hatályos 209. § (4) bekezdésének, a 18/1999.(II.5.) Korm. rendelet 2. § d) pontja 1999. március 1-jétől hatályos rendelkezésének, a 2/2014. Polgári jogegységi határozat 2. pontjának, a Törvény 1. § (1) bekezdésének, a 4. § (1) bekezdésének idézését követően rögzítette, hogy a perbeli szerződési feltételek az alábbiak szerint olyan általános szerződési feltételek, illetőleg egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételek, melyekre a Törvény hatálya kiterjed.

Megállapította, hogy a referencia-kamatláb változásától függő kikötések is a Törvény hatálya alá tartoznak, azok ugyanis nem automatizmuson alapultak, hanem a felperes döntésén, miután a feltétel bekövetkeztekor a felperes „jogosult” volt a módosításra, illetőleg „módosítható” a díjat, mely egyoldalú szerződésmódosítási lehetőséget jelentett. Ezért a feltételek érdemi vizsgálatának volt helye a Törvény 11. §-a alapján a 2/2012.(XII.10.) PK vélemény 6. pontjában foglalt figyelembevételével. Ennek oka, hogy a Törvény által meghatározott elvek jelentése, tartalma a jogszabályszöveg és a miniszteri indoklás alapján állapítható meg, e körben azonban figyelemmel kell lenni az Alaptörvény 28. cikkére, mely alapján az értelmezésnek célhoz kötöttnek és az Alaptörvénnyel összhangban állónak kell lennie. A miniszteri indoklás pedig utal arra, hogy a jogalkotó a 2/2014. PJE határozatban rögzített elveket kívánta jogszabályi szintre emelni, mely határozat pedig a 2/2012.(XII.10.) PK véleményben foglalt elveken nyugszik. Úgy foglalt állást, hogy a pénzügyi intézmény által meghatározott, egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötések érvénytelenek lehetnek akkor is, ha kifejezetten nem ütköznek a Hpt. rendelkezéseibe. Tisztességtelen ugyanis az a kikötés, mely a jóhiszeműség és tisztesség követelményeit sértő módon, indokolatlanul, egyoldalúan előnyös a pénzügyi intézmény számára. Ezt követően ismertette, hogy a 2/2012.(XII.10.) PK vélemény alapján egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötés különösen mikor minősül tisztességtelennek, a megfogalmazott elvek mentén a

kereseti kérelemben megjelölt kikötéseket, azok tartalma alapján csoportosítva, egyenként vizsgálta.

Az ítélet tényállásában az 1-14. számokkal jelölt kikötések vonatkozásában a következőket állapította meg. A kikötésekben nem került deklarálásra az egyoldalú szerződésmódosítás joga, a felperes ezért az Általános Üzletszabályzat ezen kikötéseire nézve nem rendelkezett keresetösségi joggal. Úgyszintén a keresetösségi jog hiányát állapította meg a 15-34. számú kikötések vonatkozásában, az 1.3.3. pont kivételével, továbbá a 83-118. számú kikötések 12.2.1.4. pontjaiban foglalt rendelkezések tekintetében. Ezt meghaladóan valamennyi kikötésre (15-123.) nézve megállapította, hogy azok nem felelnek meg az átláthatóság követelményének, mivel a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására.

A 15-34. számú kikötések 1.3.3. pontjai tekintetében rögzítette, hogy azok a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott egyértelmű és érthető megfogalmazás, az objektivitás, az átláthatóság, valamint a szimmetria elvébe ütköznek. Az .....-vel történő egyesülése kapcsán az informatikai rendszereik, nyilvántartásaik, eljárásrendjeik és folyamataik közötti eltérések összehangolása, illetve egységesítése céljából az Üzletszabályzat és üzletféllel korábban megkötött egyedi üzletfél szerződés módosításának oka nem egyértelmű és nem világos a fogyasztó számára. Nem határozza meg, hogy a módosítás az Üzletszabályzat mely rendelkezéseit fogja érinteni, ez a fogyasztó fizetési kötelezettségére lesz-e hatással, jelent-e ez rá nézve többletterhet és az sem került meghatározásra, hogy a módosítás következményeit mikor és hogyan ellenőrizheti a fogyasztó. Az 1.3.3. pontok a fogyasztó terhére történő egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége mellett nem kezelik kötelezettségként a fogyasztó javára történő körülmények megváltozása esetén annak a fogyasztó javára történő érvényesítését az arányosság elvének érvényre juttatása mellett, ezért a szimmetria elvébe ütköznek. Az objektivitás elvét is sértik a kikötések, ugyanis a nyilvántartások és folyamatok közötti eltérések összehangolása, mint ok, a bank által is előidézhető, vagyis az szubjektív döntésen alapul.

A 35. számú kikötés vonatkozásában az egyértelmű és érthető megfogalmazás, a tételes meghatározás, az átláthatóság, az objektivitás és a szimmetria elvébe ütközést állapította meg. Az Üzletszabályzat 1.3.1. pontjában meghatározott felsorolás nem felel meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének, mivel az általános fogyasztó számára nem feltétlenül világos és értelmezhető fogalom a „Bank forrásszerzési, refinanszírozási költségeinek emelkedése”, a „bank hitelezési és működési kockázati költségeinek emelkedése”, vagy a „bank működési költségeinek növekedése”, illetőleg az olyan „többletköltség”, mely jegybanki vagy „egyéb” rendelkezés vagy jogszabályváltozás eredményeként következik be. A tételes meghatározás elvének akkor felelt volna meg a kikötés, ha az ok-lista teljes körűen és nem példálózva jelöli meg az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülményeket, azaz olyan zárt rendszert alkot, amely a figyelembe vehető tények és körülmények taxatív felsorolását tartalmazza. Az objektivitás elvét is sértette a kikötés, miután a bank informatikai rendszereit, működési és kockázatvállalási szabályzatait érintő változás, vagy az átalakulás következtében a nyilvántartások és folyamatok közötti eltérések összehangolása, mint okok, a bank által is előidézhető, vagyis azok szubjektív döntésen alapulnak. Az 1.3.1. pont továbbá a fogyasztó terhére történő egyoldalú szerződésmódosítás lehetősége mellett nem kezeli kötelezettségként a fogyasztó javára történő körülmények megváltozása esetén annak a fogyasztó javára történő érvényesítését az arányosság elvének érvényre juttatása mellett. Az 1.3.3. pontban szereplő kikötéseket az egyértelmű és érthető megfogalmazás, az átláthatóság, valamint a szimmetria elvébe ütközőnek találta.

A 36-40. számú kikötések vonatkozásában megállapította az egyértelmű és érthető megfogalmazás, a tételes meghatározás, az átláthatóság, az objektivitás és a szimmetria elvébe ütközést. Az átláthatóság elve körében kifejtette, hogy a kikötések egészét tekintve

nem állapítható meg, hogy milyen számítás alapján hogyan változik a díj összege és milyen mértékben, esetlegesen korlátokkal. A hiteldíj (kondíciós listában, kamattájékoztatóban vagy egyéb módon meghatározott, üzletfél által fizetendő kamat, díj és költség mértékét) üzletfél számára kedvezőtlen módosítását tartalmazó felsorolás a tételes meghatározás elvének akkor felelt volna meg, ha az ok-lista teljes körűen és nem példálózva jelöli meg az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülményeket, azaz olyan zárt rendszert alkot, amely a figyelembe vehető tények és körülmények taxatív felsorolását tartalmazza. A „bármely jogszabály, közigazgatási szabály, bírósági határozat, jegybanki, felügyeleti vagy bármely egyéb hatósági rendelkezés vagy ezen szabályok értelmezésének és alkalmazásának változása” kitétel nem egyértelmű és világos a fogyasztó számára, nem átlátható, nincsen továbbá meghatározva egyértelműen, hogy milyen jogszabályok változása eredményezhet kamat, díj vagy egyéb szerződési feltétel módosítást, a megfogalmazás túl általános, a fogyasztó számára nem kellően konkrét, számonkérésre, ellenőrzésre alkalmatlan. Az objektivitás elvének sérelme körében annak tulajdonított jelentőséget, hogy a bank informatikai rendszereit, működési és kockázatvállalási szabályzatait érintő változás, vagy az átalakulás következtében a nyilvántartások és folyamatok közötti eltérések összehangolása, mint okok, a bank által is előidézhetők, vagyis azok szubjektív döntésen alapulnak.

A 41. és 42. számú kikötéseknél arra az álláspontra helyezkedett, hogy azok az egyértelmű és érthető megfogalmazás, a tételes meghatározás, az objektivitás és az átláthatóság elvébe ütköznek. Rögzítette, hogy a 3.9.1. pontban került szabályozásra, hogy milyen okai lehetnek a kamat ügyfél számára kedvezőtlen egyoldalú módosításának. Rámutatott, hogy a kikötésben az átlagos fogyasztó számára nem feltétlenül világos és értelmezhető fogalom a „kötvény és SWAP hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása”. Az „azonos kockázati kategóriába sorolt ügyletek, illetve ügyfelek kockázatának” változása a pénzügyi intézmény által is előidézhető, vagyis az szubjektív döntésen alapul arra is figyelemmel, hogy a kategórián belüli irányadó változások mértéke, száma nem meghatározott. E körben a kikötés az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvét is sérti. Az ok-lista nem felel meg az átláthatóság elvének sem. Az átláthatóság követelményének a bankok például akkor tudnak eleget tenni, ha a szerződésben pontosan meghatározzák, hogy mit tekintenek irányadó referencia kamatnak, illetve milyen képletet alkalmaznak a kamat, a költség és a díj módosításával összefüggésben, megjelölik, hogy milyen időközönként vizsgálják felül a kamatlábat (kamat periódusok), milyen időközönként alkalmazzák a képletet, továbbá rögzítik azt, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás feltétele bekövetkeztekor a fordulónapi helyzetet, a periódus átlagát illetően pontosan mit vesznek figyelembe, szükség szerint meghatározzák azt a legkisebb kiigazítási értéket, amely alatt nem módosíthatják a kamatokat sem a fogyasztó hátrányára, sem előnyére. A kikötések azon rendelkezése, mely szerint a költségek és díjak emelése évente legfeljebb a KSH által közzétett éves átlagos infláció mértéke szerint történhet, sérti az átláthatóság és az arányosság elvét is, ugyanis nem állapítható meg, hogy milyen számítás alapján, hogyan változik a díj összege és milyen mértékben, csupán a korlát, azonban e körben is csupán a felső mérték szabályozott. Az ..... -vel történő egyesülése kapcsán az informatikai rendszereik, nyilvántartásaik, eljárásrendjeik és folyamataik közötti eltérések összehangolása, illetve egységesítése céljából az Üzletszabályzat és üzletféllel korábban megkötött egyedi üzletfél szerződés módosításának oka nem egyértelmű és nem világos a fogyasztó számára.

A lakossági ingatlanfedezetes hitelek szerződési feltételeit tartalmazó 43-54. számú kikötések tekintetében azt állapította meg, hogy sértik a tételes meghatározás, az átláthatóság és szimmetria, valamint az arányosság elvét. Az átláthatóság elve azon okból sérül, hogy nem állapítható meg, hogy milyen számítás alapján hogyan változik a díj összege, és milyen mértékben, esetlegesen korlátokkal.

Az 55. és 56. számú kikötések vonatkozásában a szimmetria, a ténylegesség és a tételes

meghatározás és az átláthatóság elvének sérelmét látta megvalósulni. Egyebek mellett rögzítette, hogy a 12.1.10.4. pontban azon kör, amelynek változása befolyásolhatja az ügyfél fizetési kötelezettségét, túl távan került meghatározásra, melyet jól mutat a meghatározásban szereplő „bármely” kifejezés is.

Az 57-64. számú kikötések tekintetében az előzőekkel azonosan foglalt állást azzal, hogy a 10.5.3. alpontra mind vonatkozathatók azok az okok, amelyeket a 12.1.10.4. pontnál fejtett ki.

A 65-82. számú kikötések vonatkozásában megállapíthatónak találta, hogy azok nem felelnek meg a szimmetria, a ténylegesség, a tételes meghatározás és az átláthatóság elvének. E körben kitért arra is, hogy nincs a felperesnek olyan kötelezettsége, hogy ha a szerződéskötéskori állapothoz képest költségsökkenése merülne fel, akkor ezt a fogyasztó részére tovább kellene érvényesítenie. Az ÁSZF nem különíti el, hogy mikor kell a kamatot és mikor a díjat emelni, így nem biztosított, hogy egy olyan körülményváltozás esetén, amely csak a kamatra, illetve csak a díjra hat, valóban csak a díj, illetve a kamat kerüljön emelésre. Nem biztosítja továbbá ezen rendelkezés, hogy a kamat, illetve díj mértékének emelésére valóban olyan mértékben kerüljön sor, mint amit a bank költségnövekedése indokoltá tesz. Az a kör, amelynek változása befolyásolhatja az ügyfél fizetési kötelezettségét, túl távan került meghatározásra.

A 83-105. számú kikötések vonatkozásában ugyancsak a szimmetria, a ténylegesség, a tételes meghatározás és az átláthatóság elve sérelmét állapította meg. A kikötés egészét nem tekintette átláthatónak, mivel a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására.

A 106-118. számú kikötések egyikét sem találta a tételes meghatározás, illetőleg az átláthatóság elvének megfelelőnek. Rámutatott, hogy a 17.3. pont szerint, amennyiben az árfolyamok kedvezőtlen változása a felperes „megítélése szerint” veszélyezteti a kölcsöntörlesztési képességet, a kölcsöntartozást a bank „más” devizanemre átválthatja, kiszámítva – a kondíciós lista szerinti – új kamatot és díjat. A más devizanemre történő átváltás és az ezen devizanemhez kapcsolódó kölcsön díja és kamata felszámításának lehetősége tehernövekedést okozhat a fogyasztónál. Ezen rendelkezés nem tekinthető tisztességesnek, ugyanis a változtatás feltétele annyiban került meghatározásra, hogy az árfolyamok kedvezőtlen változása veszélyezteti az adós-adóstársak kölcsöntörlesztési képességét. Ezen banki szabályozás ennek okán továbbá nem felel meg a tételes meghatározás elvének sem. Sérül az átláthatóság (transzparencia) elve is, ugyanis nem tudja azt az ügyfél, hogy pontosan milyen mértékű árfolyamváltozás esetén jogosult a bank az átváltásra, így előre nem tud kalkulálni a költségek esetleges növekedésével. Utalt arra is, hogy a 113-118. számú kikötések azon rendelkezése, mely szerint a költségek és díjak emelése évente legfeljebb a KSH által közzétett éves átlagos infláció mértéke szerint történhet, sérti az átláthatóság és az arányosság elvét is, ugyanis nem állapítható meg, hogy milyen számítás alapján, hogyan változik a díj összege és milyen mértékben, csupán a korlát, azonban e körben is csupán a felső mérték szabályozott. A kamatváltoztatásra okot ad többek között a jogi szabályozói környezet megváltozása, ezt az ÁSZF pontosítja is, azonban azt ki is tágtítja egyúttal „a bankra kötelező egyéb szabályozók megváltozása” fordulattal. A fogyasztó azonban nincs tisztában azzal, hogy pontosan milyen szabályozók is vonatkoznak egy bankra, illetve nem határozza meg az ÁSZF, hogy pontosan mely szabályozókat kell figyelembe venni. Így egyfelől sérül a tételes meghatározás elve, másfelől sérül az átláthatóság elve is, ugyanis az ügyfél nem tudja, hogy pontosan milyen szabályozókra is kell ebben az esetben gondolnia. Ugyancsak a kamatok változtatására ad okot a bank forrásköltségeinek változása, a pénzüpiaci forrásszerzési lehetőségek változása, a felsorolás azonban az „így különösen, de nem kizárólagosan” fordulattal elveszti a zártságát. A bank ezen kikötésekben fenntartja magában a jogot, hogy „vis maior” események – hirtelen bekövetkező nagyfokú pénz- és tőkepiaci zavarok – bekövetkezése esetén átmenetileg, a zavarok fennállásáig egyoldalúan

módosítsa a kamatot, díjat, költséget. Ezen rendelkezés azonban nem felel meg az átláthatóság, illetve a tételes meghatározás és ténylegesség követelményének, ugyanis nem kerül meghatározásra, hogy mit jelent a nagyfokú pénz- és tőkepiaci zavar, illetve az sem, hogy milyen mértékűnek kell lennie.

A 119-123. számú kikötéseknél a szimmetria, a tételes meghatározás, a ténylegesség és arányosság, az átláthatóság, valamint az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvébe ütközést állapította meg. Egyebek mellett kifejtette, hogy a kikötések (119-121. számú) oklistát nem tartalmaztak és nem is utaltak az Általános Üzletszabályzatra, mely csak akkor lenne egyébként alkalmazható, ha a különös üzletszabályzat „másként nem rendelkezik”. Hasonló módon a kikötésekben (122-123. számú) a „jogsabályi környezet változása” ad lehetőséget a módosításra, mely rendkívül tág kategória és széles körű jogosultságot teremt az egyoldalú szerződésmódosításra. Rögzítette továbbá, hogy a keresetlevélben meghatározott kikötéseknél abban az esetben, ha az egyoldalú szerződésmódosítás esetére felmondási jog nem illette meg a fogyasztót, vagy ahelyett előtörlesztési jogot biztosított a felperes, az a fenti jogsabályoknak nem felel meg, ugyanis az előtörlesztés a feltételrendszere miatt nem egyenértékű a felmondási joggal. A fogyasztó előtörleszteni a szerződéses feltételek fennállta esetében tud, míg felmondással bármikor megszüntethető a jogviszony. Ezen hiányosság csak 2009. augusztus 1-jétől szűnt meg, ugyanis ezen időponttól a Hpt. 210. § (5) bekezdése rendelkezett a felmondási jogról, így azt jogsabály írta elő. Rámutatott, hogy önmagában a felmondás jogának kikötése azonban nem teszi az egyoldalú szerződésmódosítást tisztességesé. A felmondási jog gyakorlásával együtt járó jogkövetkezmények – az egyösszegű visszafizetési kötelezettség, a hitelkiváltás magas tranzakciós költsége – miatt ugyanis az a fogyasztó számára gyakran nem jelent reális alternatívát a szerződésmódosítással szemben.

Mivel a perbeli kikötések, mint e körben egységes rendelkezések a kifejtettek szerint nem feleltek meg a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti feltételeknek, és ennek okán tisztességtelenek, a bizonyítékok egyenként és a maguk összességében értékelésével is a kereset elutasításának volt helye a Törvény 11. § (2) bekezdése alapján. Rámutatott, hogy a perben a kikötéseket nem a Ptk. rendelkezései szerint kellett vizsgálni, hanem a Törvény alapján, ezért nem volt jelentősége a felperes Ptk. 209. §-a alkalmazhatóságára vonatkozó előadásának, ugyanis a keresetet el kellett utasítani abban az esetben, ha az kerül megállapításra, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés nem felel meg a 4. § (1) bekezdés szerinti bármelyik feltételnek, így kizárólag csak azt vizsgálta, hogy felperes által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés a 4. § (1) bekezdése szerint tisztességes-e.

A felperes által megfogalmazott alkotmányjogi aggályokkal kapcsolatosan rámutatott arra is, hogy a perbeli kikötések egyike sem felelt meg az átláthatóság elvének, illetve túlnyomó többségében a szimmetria elvének sem. Nem kezelték kötelezettségként a fogyasztó javára történő körülmények megváltozása esetén annak a fogyasztó javára történő érvényesítését. A Hpt. 210. § (3) bekezdésének 2009. augusztus 1-jétől hatályos szabályai pedig ezen hiányosságot nem pótolják, ugyanis a módosításra vonatkozó konkrét szerződéses rendelkezés nélkül a kedvező irányú – és meghatározott mértékű – módosítást a fogyasztó kikényszeríteni nem képes, igényét csupán a jogsabállyal ellentétes szerződéses rendelkezésre alapítottan terjesztheti elő egyéb jogcímen. A szimmetria alapelve azonban közvetlenül levezethető a Ptk. 2004. május 1-je előtti tisztességtelenségre vonatkozó anyagi jogi szabályaiból is, miután a jogalkotó korábban is érvénytelennek tekintette azt az általános szerződési feltételt, amely a jóhiszeműség követelményének megsértésével a feleknek a szerződésből eredő jogosultságait és kötelezettségeit egyoldalúan és indokolatlanul az egyik fél hátrányára állapítja meg. Így a perbeli kikötések tisztességtelensége a Ptk. alapján is megállapítható lenne, csupán ezen alapelve alapítottan, a korábban hatályos szabályok szerint. Az egyoldalú

szerződésmódosítási jogosultság körében pedig a 18/1999.(II.5.) Korm. rendelet 2. § d) pontja már 1999. március 1-jétől rendelkezik a tisztességtelenségre vonatkozó megdönthető vélelemről.

Kitért arra is, hogy figyelembe vette az Európai Unió Bíróságának gyakorlatát is, hiszen a 93/13. EGK irányelv implementálása megtörtént, az azon alapuló joggyakorlatban megfogalmazott elvek a hazai bíróságok jogértelmezése során is fontosak. E körben a C-472/11. számú ügyre (Banif Plus Bank Zrt. – Csipai Csaba és Csipai Viktória), a C-397/11. számú ügyre (Jőrös Erika – AEGON Magyarország Hitel Zrt.) hivatkozott.

Az alkotmánybírói eljárás, valamint az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmet elutasító végzés tekintetében kifejtette, hogy nem észlelt olyan alaptörvény-ellenességet a peres eljárás során alkalmazandó jogszabályok körében, mely indokolta volna az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését. A felperes által megjelölt kérdéskörben, illetőleg indokok mentén az Alkotmánybíróság korábban már vizsgálódott. A 34/2014.(XI.14.) számú AB határozat arra is rámutatott, hogy a visszaható hatályú jogalkotás nem állapítható meg a törvény kapcsán, illetőleg jogbizonytalanságot okozó körülmény hiányában az indítványt az elévülésre vonatkozó rendelkezésekre vonatkozó részében is elutasította. A 2/2015.(II.2.) számú AB határozat a törvény egyes rendelkezései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket szintén elutasította, illetőleg visszautasította. A perbeli jogkérdés a Törvényben rögzített szabályok mellett a bírósági eljárással kapcsolatos alkotmányossági követelményeknek megfelelően eldönthető. Szükség esetén igazságügyi szakértő igénybevételére is lenne lehetőség a felperesi előadással szemben, ugyanis szakértő meghallgatásával tisztázhatók egyes kérdések, melyeket a felperes a keresetlevelében felvetett. Ezt a bizonyítást azonban szükségtelennek ítélte. Az Európai Központi Bankkal (EKB) való egyeztetési kötelezettség esetleges elmulasztása, valamint az EKB véleményének esetleges bevárása nélküli jogalkotás nem lehet tárgya az előzetes döntéshozatali eljárásnak. Az Európai Unióról szóló Szerződés és az Európai Unió működéséről szóló Szerződés 267. cikke alapján az eljárás kezdeményezésére nem látott okot, miután a perben egyébként közvetlenül nem alkalmazható Irányelv által kitűzött célokat – annak implementálásán keresztül – számos hazai jogszabály rendelkezése garantálja. Az Irányelv értelmezése arra tekintettel is szükségtelen, hogy annak rendelkezéseire a Kúria a jogegységi határozatának meghozatalánál figyelemmel volt. A Törvény meghozatalával a tagállami szabályozás az uniós szabályozáshoz képest a fogyasztók érdekeit jobban védő és számukra több jogot biztosító feltételrendszert teremtett. A Törvény rendelkezései tehát nem állnak ellentétben az EU joggal, ezért a törvényi rendelkezések alkalmazása nem mellőzhető, ahogyan arra a Kúria is utalt a Gfv.VI.30.380/2014/5. számú határozatában.

A további bizonyítást, mint szükségtelen bizonyítást mellőzte a Pp. 3. § (4) bekezdése alapján arra figyelemmel, hogy a perben jogkérdésben kellett állást foglalni, és az indítványozott bizonyítás eredményétől e körben további releváns adat nem volt várható. Megnyugtatóan állást lehetett foglalni abban a körben, hogy tisztességesnek tekinthetők-e a felperesi kikötések, a szakértő kirendelését így nem tartotta indokoltnak a bíróság szakkérdés hiányában és arra tekintettel, hogy a további, bizonyítási indítvánnyal nem érintett elvek vizsgálatának eredményeként is megállapítható volt, hogy a kikötések tisztességtelenek.

Az ítélettel szemben a felperes fellebbezett jogi képviselő útján. Elsődlegesen az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság per újabb tárgyalására és újabb határozat meghozatalára utasítását kérte súlyos eljárási szabálysértésekre tekintettel a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján, ennek hiányában másodlagosan szintén az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján, mivel a bizonyítási eljárás nagy terjedelmű megismétlése,

illetőleg kiegészítése szükséges, harmadlagosan az ítélet megváltoztatását kérte a teljes kereseti kérelemnek helyt adva, míg negyedlegesen szintén az ítélet megváltoztatását kérte, mégpedig akként, hogy a Kivonatban rögzített általános szerződési feltételeket – a Ptk. részleges érvénytelenségre vonatkozó szabályaira is figyelemmel, szerződésmódosítási okonként vizsgálva – a Fővárosi Ítéltábla állapítsa meg a Kivonatban rögzített általános szerződési feltételek tisztességességét. Az elsődleges és másodlagos fellebbezési kérelem tekintetében kérte továbbá másodfokú perköltsége megállapítását, míg a harmadlagos és negyedleges kérelme vonatkozásában az alperes első- és másodfokú együttes perköltségben marasztalását.

A fellebbezési kérelem érdemi elbírálását megelőzően a keresetlevél III-IV. fejezetében, valamint az 5/F/1. számú előkészítő iratában részletesen kifejtett indokokra figyelemmel indítványozta a Pp. 155/B. § (2) bekezdése alapján, a jelen per tárgyalásának felfüggesztése mellett a Pp. 155/B. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnál a Törvény nevesített szakaszai (és alkalmazása és ez esetbeni támadása esetén a 2/2014. PJE határozat 2. pontja) alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítása kezdeményezését, és emiatt a Törvény (és a 2/2014. PJE) hatálybalépésének időpontjára visszamenőleges hatállyal történő megsemmisítését, valamint a jelen peres eljárásban történő alkalmazásának kizárását, illetve a keresetlevél IV-VI. fejezetében, az 5/F/1. számú előkészítő iratában kifejtett indokok alapján a jelen per tárgyalásának felfüggesztése mellett a Pp. 155/A. § (2) bekezdése szerint a megjelölt kérdésekben az Európai Unió Bírósága előtt a Törvény hivatkozott szakaszainak az Irányelv és az Európai Unió Alapjogi Chartájának keresetlevélben nevesített rendelkezéseibe való ütközése megállapítása céljából előzetes döntéshozatali eljárás megindítását azzal, hogy a Fővárosi Ítéltábla az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata 267. cikke értelmében az Európai Unió jogának értelmezését igénylő kérdések vonatkozásában köteles az Európai Unió Bíróságához fordulni.

Az Alkotmánybíróság előtti eljárás kezdeményezése tekintetében előadta, hogy az utólagos normakontroll tárgyát nem az Alkotmánybíróság által korábban már elbírált kérdések képezik, hanem az azokban nem szereplő jogi anomáliák. Az elévülés anyagi jogi hatásainak, illetve a tisztességtelenség „sui generis” alakzata visszamenőleges megalkotásának, továbbá az egyes perek alkalmazási kör szerinti indokolatlan különválasztásának vizsgálata a korábbi alkotmánybírósági döntésekben nem jelent meg. Az elsőfokú bíróság quasi beismerte egy korábban ismeretlen fogyasztókat védő rendelkezés bevezetését, és így a visszaható hatály megvalósulását azzal, hogy rögzítette, hogy „a fogyasztók érdekeit jobban védő és számukra több jogot biztosító feltételrendszert teremtett”. Állította, hogy a Pp. 221. § (1) bekezdésébe ütköző módon az ítélet Törvény anyagi- és eljárásjogi rendelkezéseivel összefüggésben előadott Alaptörvénybe ütközése vonatkozásában semmilyen indokolást nem tartalmaz.

Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése körében arra hivatkozott, hogy a tagállami bíróságok minden esetben kötelesek biztosítani a közösségi jog érvényesülését, akár a nemzeti jogszabály figyelmen kívül hagyásával is. Az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kellett volna azt is, hogy az Irányelv „implementálását” biztosító jogszabályok valóban megfelelnek-e az Irányelv által kitűzött céloknak, az implementálás jogszerű-e. Az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte az Európai Unió Chartájának 51. cikkének (1) bekezdését, amikor nem tartotta a Chartát jelen eljárásban alkalmazhatónak. Arra tekintettel pedig, hogy a jelen eljárás és az annak alapjául szolgáló Törvény olyan fogyasztói szerződéseket érint, amelyekre az Irányelv hatálya kiterjed, nem lehettek volna figyelmen kívül hagyandók az EU-jog előírásai, beleértve az Irányelv, az EUMSZ és a Charta releváns rendelkezéseit. Az előzetes döntéshozatali eljárás tárgyára figyelemmel nem értelmezhető az elsőfokú bíróság azon megállapítása, hogy az Irányelv implementálásának tényére és ezen Irányelv Kúria általi vizsgálatára figyelemmel nem szükséges az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése. A Kúria eljárása ugyanis

nem helyettesíti az előzetes döntéshozatali eljárás keretében az Európai Unió Bírósága által elvégzendő uniós jogértelmezést, illetőleg a Kúria eljárása során továbbá nem is vizsgálta a keresetlevél III. fejezetében előadottak jelentős részét.

Rögzítette, hogy a perben elbírálandó kérdésekre tekintettel irreleváns az ítéletben foglalt C-472/11. számú és a C-397/11. számú EUB jogeset.

Az eljárási szabálysértések tekintetében az indokolási kötelezettség megsértését és a szükséges bizonyítási eljárás téves mellőzését állította. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem indokolta az Alkotmánybíróság előtti, valamint az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére tett indítványai elutasítását. Az elsőfokú bíróság annak sem adta indokát, hogy a kikötések kógens jogszabályt tükröző tartalma ellenére miért vizsgálta mégis azokat a tisztességtelenség égisze alatt, miért hagyta figyelmen kívül ezen vizsgálat kizártságára nézve tett előadását. Az ítélet továbbá nem tartalmaz indokolást a tekintetben és ennek megfelelően nem oldotta fel azt az ellentmondást sem, hogy az alperes erre kizárólagosan jogosult szerve az általános szerződési feltételeit több alkalommal vizsgálta és azt a jogszabályoknak megfelelőnek minősítette. Az elsőfokú bíróság ezen mulasztása a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak megsértését is eredményezte, ítélete iratellenes, téves mérlegelésen alapszik. Nem indokolta meg az elsőfokú bíróság azt sem, hogy a Törvényben lefektetett világos és érthető megfogalmazás, a szimmetria és a felmondhatóság elvétől miért tért el, és miért az alperes okfejtését tartotta elfogadhatónak. Az elsőfokú bíróság annak sem adta indokát, hogy az ok objektív, ráhatásától független mivoltát mi alapján látta megvalósulni, továbbá, hogy a Kúria egyértelmű állásfoglalása ellenére miért nem tartotta alkalmazandónak a részleges érvénytelenség szabályait és az általános szerződési feltételeit miért nem a törvénynek megfelelően okonként vizsgálta. Tekintettel arra, hogy az ítéletből, a szűk körű eljárás adataiból nem állapítható meg, hogy az elsőfokú bíróság mire alapította az ítélet Törvény tárgyi hatályával kapcsolatos, valamint a 4. § (1) bekezdés f) pontjával kapcsolatos döntését, ezért az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.

Utalt arra, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási indítványait mellőzte, ehhez képest valamennyi egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos kikötés vonatkozásában megállapította az egyértelműség és világosság elvének sérelmét. A megfogalmazásból („egy átlagos fogyasztó számára nem feltétlenül világos és értelmezhető fogalom”) azonban tényként állapítható meg, hogy az elsőfokú bíróságban nem alakult ki olyan meggyőződés, hogy az átlagos fogyasztó számára a kérdéses fogalom nem egyértelmű és világos. Mivel az elsőfokú bíróság aggálytalan megállapítást nem tudott tenni, ezért az ítélet meghozatala előtt nem mellőzhette volna a felajánlott bizonyítás lefolytatását.

Az elsőfokú bíróság hibásan értelmezte a Törvény 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjai szerinti elveket, nem vette figyelembe, hogy miért lett volna szükség az általa megjelölt elvek (ténylegesség és arányosság, átláthatóság, objektivitás) vonatkozásában szakértő kirendelésére. Kifejezetten releváns tény, hogy a kikötésekben szereplő okok egyenként vajon lehetőséget adnak-e arányos kamatemelésre, átláthatóak-e az átlagos fogyasztó szempontjából a Törvény szerinti elv egyetlen helyes – azaz EU-jog konform – értelmezése mentén, objektívak-e. Az, hogy az elsőfokú bíróság a szakértő kirendelését szükségtelennek tartotta, azonban a Törvény szerinti elvek helyes értelmezését figyelmen kívül hagyta, ahhoz vezetett, hogy tényállítások körében felajánlott bizonyítási indítványok hibás következtetés alapján kerültek elutasításra, ezáltal a tényállás kellő körben való felderíthetősége nem volt lehetséges.

Az ítélet érdemi megállapításai tekintetében a következőkre hivatkozott.

Az elsőfokú bíróság a referencia kamathoz kötött kamatváltozásról rendelkező szerződéses kikötéseket tévesen értelmezte, ezért téves jogkövetkeztetést vont le. A joggyakorlat szerint ugyanis a referencia kamathoz kötött kamatváltozás nem minősül egyoldalú szerződésmódosításnak, az a szerződésben rögzített, a felek egyező akaratával elfogadott

automatizmus, így a referencia kamathoz kötött kamatváltoztatást lehetővé tévő szerződéses kikötés nem tartozik a Törvény hatálya alá, ezért rá értelemszerűen a tisztességtelenségi vélelem sem alkalmazható. E körben hivatkozott a joggyakorlatot irányadóan összefoglaló BDT 2013. 2907. számon közzétett döntésre. Sételmezte az elsőfokú bíróság azon megállapítását, hogy a hivatkozott referencia kamathoz kötött változásokról szóló kikötések nem automatizmuson alapultak. Az elsőfokú bíróság által hibásan az automatizmust kizáró kifejezésnek minősített „jogosult”, illetve „módosíthatja” kifejezések arra vonatkoznak, hogy a hivatkozott BDT-vel összhangban a küszöbértéket meghaladó referencia kamat változása esetén alkalmazza a szerződésben rögzített automatizmust, érvényesíti a referencia kamatváltozást, illetve küldi ki az értesítést. Az elsőfokú bíróság megállapítása azon okból sem helyes, hogy a referencia kamat az alap referencia kamat változása esetén szintén változott, a „jogosultsága” arra vonatkozott, hogy ezen alap referencia kamat növekedése esetén a különbözetet a fogyasztóra terhelje. Ezen ítélet szerinti „jogosultsága” ténylegesen egy, a fogyasztók érdekeit védő rendelkezés, hogy az alap referencia kamat változása ne jelentse automatikusan a fogyasztók terheinek növekedését. A kérdéses kikötések vonatkozásában a felajánlott bizonyítás nem lett volna mellőzhető. E körben pedig a Törvény tárgyi hatálya alá tartozás hiányában a kereset kereshetőségi jog hiánya miatti elutasításának lett volna helye.

Kifogásolta azt is, hogy az elsőfokú bíróság nem adta indokát, hogy a tisztességtelenségi teszt első két szintjének vizsgálatát miért mellőzte. Utalt arra, bemutatta, hogy az Irányelv 1. cikk (2) bekezdése alapján kizárt az olyan szerződéses kikötések vizsgálata, amelyek kógens jogszabályok rendelkezéseit tükrözik, az egyoldalú szerződésmódosításra irányuló szerződéses kikötések miként tükrözik a Hpt. és a 275/2010.(XII.15.) Korm. rendelet kógens rendelkezéseit, a rá kötelező erővel rendelkező Magatartási Kódexben nevesített rendelkezéseket. A PK vélemény a tisztességtelenség tárgyi hatálya körében azonban még azt is megkívánta, hogy a kógens szabály kimerítően (taxatíve) szabályozza az adott kérdést. Ez olyan plusz feltétel, amit az Irányelv nem tartalmaz. Az Irányelv ugyanis a tisztességtelenség tárgyi hatálya körében nem tesz megkülönböztetést a kimerítő (taxatív) kógens szabály és a keret jellegű kógens szabály között. Állította, hogy a PK vélemény visszamenőlegesen alkotott jogot. Az „RWE-ügyben” az egyik fő kérdés szintén az Irányelv 1. cikk (2) bekezdésének értelmezése volt, e vonatkozásban idézte a Főtanácsnok egyes, a tárgy szempontjából jelentős megállapításait. A Főtanácsnok szerint az Irányelv 1. cikk (2) bekezdése azon alapul, hogy a kógens szabály esetén vélelmezett, hogy „a szükséges átfogó értékelést a tagállam a jogalkotási eljárás keretében már elvégezte”. Tehát nincs relevanciája, hogy az adott általános szerződési feltétel alapját képező kógens rendelkezés kimerítő szabályozáson alapul vagy sem, mert a jogalkotó mérlegelésébe tartozik az, hogy milyen mélységű és részletességű szabályozást gondol elégségesnek az egyensúly megteremtéséhez. Az elsőfokú bíróság továbbá nem vette figyelembe, hogy mi a tartalma, háttere az adott kikötésnek, nem vizsgálta, hogy a kamatmódosítás milyen közgazdaságtani elvek mentén történik, és azok milyen módon szolgálják a felek közötti equilibrium fenntartását. Az elsőfokú bíróság tehát a szükséges bizonyítást nem folytatta le, így a tényállás megfelelő megállapítására nem volt lehetősége.

Az elsőfokú bíróság tehát hibás jogi következtetést levonva állapította meg azt, hogy a szerződéses kikötések vizsgálhatóak a tisztességtelenség égisze alatt, és vetette azokat össze a Törvény szerinti elvekkkel – jogi indokolás előterjesztése nélkül ignorálva a tisztességtelenség 1. és 2. szintjének vizsgálatát, illetve az ezeken a szinteken levonandó jogkövetkeztetések levonását mellőzve állapította meg azt, hogy a szerződéses kikötések tisztességtelének.

Releváns, hogy jogállításának helyességét igazolja a 2014. évi XL. törvény (Elszámolási tv.) E körben az Elszámolási tv. 33-36. §-ához fűzött, nem hivatalos indokolásra utalt azzal, hogy az alperes (jogalkotó) a felperesi jogállítással kapcsolatosan az Elszámolási tv.

előterjesztésével elismerésben van. Hangsúlyozta, hogy tekintettel arra, hogy a perbeli szerződéses kikötései mind forint alapú, mind deviza alapú, mind deviza finanszírozású kölcsönszerződések esetében alkalmazandóak, megállapítható, hogy a 2010. november 27. után hatályba lépett ÁSZF-ek egyike vonatkozásában sincsen valójában alperes – a jogalkotó – szerint sem helye a tisztességtelenség vélemezésének. Az elsőfokú bíróság továbbá a Törvény szerinti elveket is hibásan értelmezte azáltal, hogy a Törvény elveinek értelmezése során a 2/2012. PK véleményt idézte be és az ebben írt tartalommal követelte meg a szerződéses kikötésekben az elvek megvalósulását, mely hibás jogi következtetés levonásához vezetett. Valamennyi elv tekintetében idézte a bíróság által legfeljebb figyelembe vehető törvényi tartalmat, bemutatta a 2/2012. PK véleményben rögzített többletkövetelményeket is, és meghatározta ezen elvek teljesülésének vizsgálata szükséges szempontjait. Egyebek mellett az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve kapcsán kifejtette, hogy ezen elv értelmezésénél az EU-jog vonatkozó jogesetei vehetők figyelembe, valamint a 2/2012. (XII.10.) PK vélemény addig, ameddig az nem terjeszkedik túl a Törvény elvárásain. A 2/2012. PK vélemény ezen elvnek megfeleléség kapcsán a nyelvtani szempontból érthetőségről, valamint a szerződésmódosítási jog kikötésének és ezen jog fennállásának a fogyasztó számára érthetőségéről rendelkezik, a lényegi elem az, hogy a szerződéses kikötésből derüljön ki nyelvtani és szerződés szerkezeti szempontból egyszerűen és egyértelműen, hogy a pénzügyi jogosult a kamat mértékét meghatározott feltételek mellett egyoldalúan módosítani. Utalt arra is, hogy a szerződéses rendelkezések megismerése, megfelelő áttanulmányozása kötelezettség is a fogyasztó részéről. Az elsőfokú bíróság összekeverte az átláthatóság és az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvét.

Változatlan érvelése szerint az átláthatóság elve nem keletkeztet önálló, plusz feltételt, az egy formai kritérium, amely azt a kötelezettséget jelenti, hogy a közens jogszabályi rendelkezésekből, illetve a tisztességtelenség általános követelményéből levezethető tartalmi elemek a fogyasztó számára átlátható (transzparens) módon jelenjenek meg a szerződésben. A feltételek a fogyasztó számára egyértelműen és világosan tartalmazzák, hogy az ott szereplő, ok-listában felsorolt körülmények változása függvényében a fogyasztó fizetési kötelezettsége is változik. A fogyasztó fizetési kötelezettsége változásának mértéke pedig megegyezett az ok-listában meghatározott körülmények változásának mértékével. Kiemelte, hogy a Kúria rögzítette, hogy az átláthatóság körében a változás leképezése nem feltétlenül egy képlet általános szerződési feltételben való rögzítésével teljesül. A szabályozási környezet változásának lehetőségei a jövőre nézve korlátlanok, ezen korlátlan mértékű ismeretlen tartalmú szabályok előre történő számszerűsített leképezése fogalmilag kizárt. A felmondhatóság elve körében arra hivatkozott, releváns, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdés f) pontja további feltételt, amely könnyebbé („reális alternatívává”) teszi a fogyasztó számára a felmondást, nem szab. A magyar jogrendszerben a felmondás a szerződést megszünteti, amelynek következtében a felek minden tartozása azonnal esedékessé válik. A szerződés megszüntetését eredményezi a teljes előtörlesztés jogának gyakorlása is. A Ptk. 321. § (1) bekezdése és a Ptk. 319. § (2) bekezdése értelmében a szerződés felmondása a jelen perbeli esetben azzal a joghatással bír, hogy az adósnak a teljes tartozását felé vissza kell fizetnie. Az adós ezen kötelezettsége a szerződés felmondásának hatályával áll be. A felmondásának ezen joghatása két módon is kiváltható. Az egyik esetben az adós felmondja a szerződést, és az ekként lejárttá váló teljes tartozását megfizeti. A második jogi lehetőség keretei között az adós nem mondja fel a hitelszerződést, hanem a teljes hitel visszafizetési kötelezettségének tesz eleget. Tekintettel arra, hogy az adós a kamatemelés esetén mind a két jogi út esetében a teljes tartozását visszafizeti a megemelt kamat rá nézve – a felperes pénzének használata hiányában – kötelezettséget nem jelent. Mindezekre tekintettel, mind a két jogcselekmény esetében az elért joghatás megegyezik, a „felperest” többlet kamatfizetési kötelezettség nem terheli, számára joghátrány nem következik be. Az adós jogai tehát nem kívánt többlet kamatfizetési

kötelezettséggel szemben mind a két jogi út esetében biztosítottak.

Állította az ítéleti rendelkezés közvetlen EU-jogellenességét is, azzal, hogy nem lehet jogellenes, illetve tisztességtelen az, amit éppen az EU-jogi szabályok írnak elő a tagállamok számára. E körben a 2014/17/EU Irányelv 23. cikk (1) bekezdés b) pontjában írtakra utalt. Az EU-jog ugyanis előírja, hogy legyenek olyan eljárások, amelyek a fogyasztó árfolyamkockázatát mérséklik. Az elsőfokú bíróság – figyelemmel az EU-jog primátusára is – súlyos jogszabálysértést követett el azzal, hogy egy EU-jogi előírásnak megfelelő, ráadásul adóssá védő szerződéses rendelkezést tisztességtelennek mondott ki, erre az elsőfokú bíróságnak nem volt lehetősége. Az elsőfokú ítélet már ezért is hatályon kívül helyezendő.

Az egyes kikötésekkel kapcsolatos hibás jogkövetkeztetések körében fenntartva a fellebbezésében, a keresetlevélben és az 5/F/1. számú előkészítő iratában foglaltakat is, az elsőfokú bíróság által az egyes kikötések tekintetében megfogalmazott kifogásokat észrevételeit összefoglalva vitatta. Az elsőfokú bíróság egyértelmű és érthető megfogalmazás elve vonatkozásában elfoglalt álláspontjára nézve előadta, hogy a szerződéses rendelkezésekből megállapítható a fogyasztó számára, hogy abban az esetben, ha az ott meghatározott körülményekben változás következik be, a pénzügyi intézménynek jogában áll a kamat mértékét megváltoztatni, azt emelni, illetve csökkenteni. A fogyasztó számára a szerződéses rendelkezésekből egyértelműen és érthetően megállapítható, hogy a pénzügyi intézmény a szerződés alapján jogosult a kamat módosítására, tehát a szerződésmódosítási okként megjelölt feltételek változása az ügyleti kamat módosítását, ennek következtében a fogyasztó fizetési kötelezettségének módosulását eredményezheti. Amennyiben valamely rendelkezés nem világos vagy egyértelmű számára, úgy jogosult és köteles is kérdezni. Az ítéletben kiemelt kifejezések a magyar nyelvet bíró személy számára tökéletesen érthetőek. A „refinanszírozási feltételek megváltozása” egyértelműen és világosan azt jelenti, hogy a refinanszírozás feltételei megváltoznak, amennyiben a fogyasztó mélyebben el kíván merülni abban a körben, hogy mit jelent az adott esetben a refinanszírozás, illetve ennek milyen feltételei vannak és azok hogyan változhatnak meg, joga és lehetősége van kérdezni. Ugyanígy egy felnőtt, magyarul értő és beszélő ember számára egyértelmű és világos az, hogy mit jelent a „jegybanki rendelkezés”, illetve a „többletköltség”. Az átlagos fogyasztó kifejezetten egy átlagos, olvasni tudó és az elolvasott szöveget megértő és értelmező személy ideája az EU-gyakorlat szerint, erre utal, hogy még az idegen nyelvű, illetve valóban szakmai kifejezések alkalmazása sem minősül az egyértelmű és világos megfogalmazás megsértésének, mint ahogy azt maga az ítélet is rögzíti. Nem minősülhet bizonyítottnak a per eldöntésében kiemelten releváns azon körülmény, (az adott kifejezés átlagos fogyasztó általi megérthetősége), ha arra nézve az ítélet annyit rögzít, hogy „nem feltétlenül”. Az elsőfokú bíróság nem derítette fel a tényállást, hibázott, amikor a „nyelvész szakértő” kirendelését megtagadta. A refinanszírozási, forrászerzési feltételek változása „expressis verbis” benne foglaltatik a 275/2010.(XII.15.) Korm. rendeletben felsorolt okok között, így maga az alperes is olyanként kezelte ezeket a fogalmakat, mint amelyek világosak és érthetőek. Ennek ellenkezője ugyanis azt eredményezné, hogy az elsőfokú bíróság egy jogszabályban foglalt fogalmat minősít tisztességtelennek. Az üzleti környezet későbbi, senki által nem ismert változásai előre nem megjósolhatóak, így a piaci változások okán felmerülő kamathatások konkrétan le nem írhatóak. Ugyanígy foglalt állást az elsőfokú bíróság azon megállapítása vonatkozásában is, miszerint a kikötés nem felel meg „az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének, mivel egy átlagos fogyasztó számára nem feltétlenül világos és értelmezhető fogalom a „(Magyar Állam vagy Bank által kibocsátott)” kötvény és SWAP hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása. Mindemellett, amennyiben az elsőfokú bíróság a sérelmezett fordulatok vonatkozásában azt észlelte, hogy e fordulatok tisztességtelenek, a kérdéses fordulatok érvénytelenségét kellett volna megállapítani, annak a kikötésből való kiemelésével a kikötés az elsőfokú bíróság – hibás – megközelítése alapján

egyértelművé, így tisztességesé vált volna. Az ítélet szerint az sem egyértelmű és világos a fogyasztó számára, hogy „bármely jogszabály, közigazgatási szabály, bírósági határozat, jegybanki felügyeleti vagy bármely egyéb hatósági rendelkezés vagy ezen szabályok értelmezésének változása” mit takar. A jogalkotó későbbi, még nem ismert jogalkotási tevékenysége előre részletesebben nem határozható meg, ezek elvárása a pénzügyintézetektől lehetetlen célra irányul. E körben is – az érvénytelen fordulatok kikötéséből való kiemelésével – a kikötés részleges érvényességét megállapíthatónak találta.

A tételesség elve tekintetében azzal vitatta az elsőfokú bíróság elfoglalt álláspontját, hogy e körben fontos szempont, hogy az nem az egész általános szerződési feltételre, hanem csak az általános szerződési feltételben megjelölt okokat esetlegesen relativizáló szófordulatra (ld: „így különösen”) vonatkoztatható, tehát annak esetleges hiánya is csak legfeljebb ezen kitétel vonatkozásában eredményez tisztességtelenséget és semmisséget, de nem érinti magát a kamatváltoztatás jogát, hiszen annak alkalmazhatatlanságával megszűnik a példalózó jelleg és az ok-lista zárttá válik. Mindezeknek megfelelően az ok-lista zárt volt, az „így különösen” kitétel az egyik okon (forrásköltségek változása) belüli, előre meg nem jósolható eseteket nevesített a fogyasztó tájékoztatása céljából. A jogalkotó későbbi, senki által nem ismert jogalkotási tevékenysége előre a megjelöltnél részletesebben nem határozható meg. Ebből adódóan akkor járt volna el tisztességtelenül, ha megkísérelte volna előre meghatározni, hogy milyen jogszabályokat hozhat a jövőben a jogalkotó és azoknak milyen hatása lehet a kamatra/díjra/költségre.

Az objektivitás elve körében rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság szerint a kikötés nem felel meg „az objektivitás elvének, ugyanis az „azonos kockázati kategóriába tartozó lízingügyletek, illetve ügyfelek kockázatának” változása a pénzügyi intézmény által is előidézhető, vagyis az szubjektív döntésen alapul arra is figyelemmel, hogy a kategórián belüli irányadó változások mértéke, száma nem meghatározott. E körben a kikötés az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvét is sérti.” Állította, hogy a kikötés megfelel a 275/2010(XII.15.) Korm. rendelet rendelkezéseinek és az alperes felügyeleti szerve által szövegezett és jóváhagyott Magatartási Kódexben rögzített szerződésmódosítási oknak. Az ügyletek, illetve ügyfelek kockázatának változását kifejezetten nem maga idézi elő, hanem azok vagy az ügyfélén és rajta kívüli okok (pl. országgokkázati felár növekedése), vagy az ügyfél magatartásából fakadó ok (pl. a fedezeti ingatlan értékének csökkenése esetén pótfedezet nem nyújtása, rendszeres nemfizetés stb.). A kockázata változása esetén mint prudenciális szabályok betartására kötelezett pénzügyi intézmény az átsorolást végzi el. Változatlanul utalt arra, hogy az objektivitás esetleges hiánya kizárólag az érintett ok tisztességtelenségét eredményezheti, magára az egyoldalú szerződésmódosítási jog fennállására, illetve az egyes további okok érvényességére nincsen kihatással, a részleges érvénytelenség megállapíthatóságának itt sem hiányoznak a feltételei. A Törvény a ténylegesség és arányosság elve körében nem követeli meg az elsőfokú bíróság által megkövetelt emelés mértékére irányuló korlátot. Az objektív és tényleges okokat tartalmazó ok-lista önmagában biztosítja azt, hogy az emelés csak a bekövetkezett körülmény mértékével arányosan valósulhasson meg, hiszen ellenkező esetben a hitelező szerződésszegést valósítana meg. Az általános szerződési feltételek a módosításra okot adó körülmény(ek) által indukált változások pénzügyi hatásainál nagyobb mértékű költség/kamat/díj emelést nem tettek lehetővé, ekként az arányosság követelményének is megfeleltek. Az árazási elvekben biztosította, hogy a fentiek szerint az okok csak arányos kamatváltoztatásra adjanak lehetőséget. Az árazási elvek a kógens, alperes által megalkotott jogszabályok miatt nem nyilvánosak, kifejezetten nem kellett az árazási elveit a szerződésben rögzítenie, viszont kifejezetten a jogszabály (régi Hpt. 210. § (4) bekezdés c) pont) írta elő, hogy az arányosság elvének az árazási elvekben kell megjeleníteniük. Az árazási elveknek, illetve a pénzügyi intézmények oldaláról azok betartásának ellenőrzését a jogszabályok a PSZÁF (MNB)

hatáskörébe utalták, ezzel biztosítva, hogy a ténylegesség és arányosság ellenőrizhető legyen. Ezek be nem tartása azonban már nem tisztességtelenségi, hanem szerződésszegési kérdés és felügyeleti intézkedéseket vonhat maga után.

A szimmetria elvének megfeleléség vonatkozásában arra hivatkozott, hogy a Törvény kizárólag azt követeli meg, hogy a kikötés ne zárja ki azt, hogy a fogyasztó javára bekövetkező feltételváltozás hatása a fogyasztó javára érvényesítésre kerüljön. Ilyen rendelkezést a kikötések nem tartalmaznak, a Törvény szerinti szimmetria elvének sérelme tehát nem állapítható meg. Releváns továbbá, hogy a Hpt. tartalmazza a szimmetria elvét, így az, mint kógens jogszabályban rögzített elem nem kell, hogy az általános szerződési feltételben rögzítésre kerüljön.

Az átláthatóság elve körében pedig az elsőfokú bíróság olyan tesztet alkalmaz, amely még a Törvényben előírtaknál is teljesíthetlenebb. A kikötéseknek nem kell konkrét számadatokat eredményező számítási metódust, mértéket tartalmaznia, ilyenre nincs is lehetőség. A KSH által közzétett infláció mértékének változása, mint ok tisztességtelenné nyilvánítása mutatja meg leginkább az elsőfokú ítélet hibáját. Az átláthatóság tehát nem azt jelenti, hogy előre pontosan meg kell tudni határozni a mértéket, hanem azt a követelményt támasztja, hogy az előre meghatározott okok alapján utólag ellenőrizhető legyen az egyoldalú módosítás. Ennek a megvalósulása a KSH által publikált adatok esetében megkérdőjelezhetetlen. E körben is rögzítette, hogy a referencia kamat tisztességtelenné nyilvánítása jogszabályellenes, mert a referencia kamat nem tartozik a Törvény hatálya alá. AZ ÁSZF-ek átláthatóságát ekként nem azon szempontból kell vizsgálni, hogy a szerződéses rendelkezések tartalmaztak-e egy számítási módot, képletet a változások leképezésére. Az alkalmazandó teszt alapján helyesen azt kellett volna vizsgálni az elsőfokú bíróságnak, hogy utólag az egyes módosítások ellenőrizhetőek lehettek-e.

A felmondhatóság elve körében rögzítette, hogy a Törvény azt követeli meg, hogy felmondható (megszüntethető) legyen a szerződés. Még a Törvény alapján sem lehet tőle megkövetelni azt, hogy olyan felmondási (megszüntetési) jogot rögzítsen a szerződésben, amely alapján a fogyasztó felmondhat (megszüntethet), de nem kell a tartozását megfizetnie. A fogyasztónak teljes előtörlesztésre van lehetősége, így a szerződésmódosítás esetén a Törvény által elvártak szerint lehetőség van a szerződés megszüntetésére, az elv nem sérül. Az elsőfokú bíróság az erre irányuló előadását és bizonyítékokat indokolás nélkül hagyta figyelmen kívül.

A kikötések vonatkozásában továbbá összefoglalóan hivatkozott arra, hogy a PSZÁF/MNB által vizsgált és jóváhagyott, a 275/2010.(XII.15.) Korm. rendelet figyelembevételével készült Magatartási Kódexben található szerződésmódosítási okokkal szövegszerűen azonos, illetve részben a 275/2010.(XII.15.) Korm. rendeletet szövegszerűen idéző szerződésmódosítási okok a Törvény és az elsőfokú bíróság szerint sem nem minősülhetnek tisztességtelennek, azok a Törvény szerinti mind a hét elvnek megfelelnek.

Az elsőfokú eljárásban előterjesztett nyilatkozatait és bizonyítási indítványait, ez utóbbiak szükségességére figyelemmel, továbbra is fenntartotta.

Kitért arra is, hogy az elsőfokú bíróság az összes elv sérelmét megvalósítottak látta azon okból, hogy nem egyértelmű és világos a fogyasztó számára az, hogy az „..... -vel történő egyesülése kapcsán az informatikai rendszereik, nyilvántartásaik, eljárásrendjeik és folyamataik közötti eltérések összehangolása, illetve egységesítése céljából az Üzletszabályzat és üzletféllel korábban megkötött egyedi üzletfél szerződés módosítható”, illetve a „bank informatikai rendszereit, működési és kockázatvállalási szabályzatait érintő változás vagy az átalakulás következtében a nyilvántartások és folyamatok közötti eltérések összehangolása mint okok.”. Nem látta világosan, hogy az idézett kikötés mennyiben nem volt érthető. A közelgő fúzióra tekintettel az ..... már előre jelezte az üzletfelei számára, hogy a szerződéseket a ..... veszi át, így a ..... ÁSZF-jei lesznek alkalmazandóak. A

kikötés teljesen egyértelmű és világos, félrevezetést nem tartalmazott, de ezen kikötés alapján önmagában nem is történt kamat/költség változtatás, így a tisztességtelenség szóba sem kerülhet. Nem ütközik továbbá ez a kikötés a tételesség elvébe sem, hiszen pontosan meg van határozva az ok, amely a módosítást előidézheti. Az arányosság és ténylegesség elve, mint törvényben (Hpt.) is rögzített elvek pedig megkövetelik a banktól, hogy csak tényleges hatás arányában módosítson, így ezen elvek sem kerültek megsértésre.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az ítélet helybenhagyását, a felperes másodfokú perköltségben marasztalását, továbbá az Alkotmánybíróság és az Európai Unió Bírósága eljárásának kezdeményezésére irányuló indítványok, mint alaptalanok és szükségtelenek elutasítását kérte az elsőfokú eljárásban már előadott, és a másodfokú eljárásban fenntartott indokai alapján. Állította, hogy a Törvény az alkotmányos követelményeknek megfelel, az Alaptörvénnyel összhangban van, a 34/2014.(XI.14.) AB határozat szerint sem alkotott új jogot.

Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése körében arra is utalt, hogy az elsőfokú bíróság jogszerűen mérlegelési jogkörében döntött az indítvány elutasításáról, így az indokolási kötelezettsége szükségképpen nem terjedhet túl a mérlegelés körülményein, az annak során figyelembe vett tényezőkön. Az elsőfokú bíróság eleget tett az uniós jog figyelembevételéhez kapcsolódó kötelezettségének, és mivel előtte nem merült fel olyan megalapozott kérdés, amellyel kapcsolatban előzetes döntéshozatali eljárást kellett volna kezdeményeznie, így az indítvány jogszerűen került elutasításra. Az Alapjogi Charta jelen perben alkalmazhatósága körében is fenntartotta az elsőfokú ellenkérelmében előadottakat, hangsúlyozva, hogy a Törvény nem tekinthető implementációs aktusnak. Az EUB állandó ítélkezési gyakorlata értelmében a Törvény nem vonható a Charta alkalmazási körébe, a jelen perben nem alkalmazható. A Törvény azonban egyébként sem jelenti a Chartában foglalt jogok tiltott korlátozását. A tulajdon a Charta 17. cikke alapján biztosított alapjog, ám a Charta kifejezett rendelkezése szerint is közérdekből törvénnyel korlátozható, ha a korlátozás az „általános érdekekkel” arányos. Amennyiben a Törvény korlátozná is a felperes tulajdonjogát, az akkor is közérdekű, arányos korlátozást valósítana meg azzal, hogy a Kúria döntéseinek megfelelően deklarálja a 4. § (1) bekezdésében mikor minősül az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződéses kikötés tisztességtelennek. A Charta 47. cikke által is elismert és biztosított tisztességes eljáráshoz való jogot nem sérti a keresetindítási határidő szűkössége. A strasbourgi bírósági gyakorlat is megerősíti, hogy a bírósághoz való fordulás nem korlátozhatatlan jog, korlátozása pedig – akár jogalkotói eszközökkel – az eszköz és a cél közötti arányossági feltétel teljesülése esetén nem sérti az Egyezményt, ekként pedig a Chartával is kompatibilis. Hangsúlyozta, hogy az európai uniós jog EUB általi értelmezése tehát a jelen per eldöntése szempontjából szükségtelen.

Állította az elsőfokú bíróság eljárásának szabályszerűségét. A pénzügyi felügyeleti szerv vizsgálata az ÁSZF-ek, mint fogyasztói szerződések polgári jogi szempontból való tisztességességének vizsgálatára nem terjedt ki, ezért az eljárása a per szempontjából irreleváns volt. Az elsőfokú bíróság az ítélet 292-294. oldalán megfelelő indokát adta a 2/2014. PJE határozat és a 2/2012.(XII.10.) PK vélemény alkalmazandóságának, illetve a kúriai határozatok tartalmának, míg a 306. oldalán annak, hogy miért nem alkalmazta a részleges érvénytelenség szabályait.

Az „egy fogyasztó számára nem feltétlenül világos fogalom” tagmondat pedig nem arra vonatkozott, hogy az elsőfokú bíróság nem teljes meggyőződése alapján állapította meg a szerződéses kikötések tisztességtelenségét. Épp ellenkezőleg, az elsőfokú bíróság a tagmondat alkalmazásával azt fejtette ki, hogy a szerződéses kikötés szakmai fogalmakat tartalmaz, amelyek az átlagos fogyasztó értelmezését elbizonytalanítják, és ezt nem, illetve nem kielégítő mértékben ellensúlyozza a szerződéses kikötés megfogalmazása, megszerkesztése,

amely nem kellő mértékben világos és érthető.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítási indítványokat is helytállóan mellőzte, mivel a felperes azokat a bíróság mérlegelési körébe tartozó jogkérdésekre vonatkozóan nyújtotta be, azok a per eldöntése szempontjából szükségtelenek voltak. A közgazdasági szakértő kirendelésére az átláthatóság, objektivitás és arányosság elve vonatkozásában azért nem volt lehetőség, mert a perben a bíróságnak a szerződéses kikötés szövegét kellett vizsgálnia, ez alapján lehetett és kellett döntenie a kikötések érvénytelenségéről. E per eldöntése szempontjából kizárólag az bírt relevanciával, hogy a szerződéses kikötés szövege megfelel-e a Törvényben rögzített elveknek, ez pedig a felperes által benyújtott iratokból megállapítható volt.

A felperes hivatkozása a referenciakamat vonatkozásában iratellenes. A felperes általános szerződési feltételeiben rögzített kamatváltoztatási szabály egy esetben sem eredményez olyan változást, amely független lenne a felperes ráhatásától. Nem fogadható el az az érvelés, hogy az automatizmus hiánya épp a fogyasztó érdekét szolgálta. A felperes által csatolt általános szerződési feltételek tehát a Törvény hatálya alá tartoznak, mivel azok rendelkezései nem biztosítják a kamatváltoztatások automatikus, a felperes által egyoldalúan nem befolyásolható módját. A részletesen kifejtett indokai alapján megállapíthatónak találta, hogy a felperesi kikötéseknek a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti vizsgálatát nem akadályozza az EGK irányelv 1. cikk (2) bekezdése, illetve a keretnorma jellegű 275/2010.(XII.15.) Korm. rendelet szabályai sem, azok ugyanis nem minősülnek kötelező érvényű normának. E körben hivatkozott arra is, hogy a 2014. évi XL. törvény nem változtatja meg a Törvénynek a tisztességtelenségre vonatkozó anyagi jogi szabályait. A Törvényt módosító rendelkezése kizárólag annyit jelent, hogy a 2010. november 26-át követően közzétett ÁSZF-ek tekintetében a bizonyítási teher megfordul. Ha a jogalkotó úgy gondolná, hogy a 2010. november 26-át követően közzétett ÁSZF-ek tisztességessége nem lenne vizsgálható, akkor az elszámolási törvény nem adna keresetindítási jogot az MNB-nek.

A Törvény szerinti elvek értelmezése körében egyebek mellett előadta, hogy az elsőfokú bíróság teljes joggal hivatkozott az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében született 2/2012.(XII.10.) PK véleményben foglaltakra, melyet a 2/2014. számú PJE határozat teljes terjedelmében megerősített. A Törvény 4. § (1) bekezdése a PK vélemény 6. pontját tükrözi. Valamennyi elv vonatkozásában részleteiben vitatta a felperes által előadottakat. Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elve körében arra utalt, hogy a felperes változatlanul figyelmen kívül hagyja, hogy ezen elv érvényesülését fogyasztói jogviszonyokban kell vizsgálni. Az elvárás célja az, hogy a fogyasztó előre lássa a kamatok, költségek, díjak esetleges változásának lehetőségét, megértse, előre lássa és értékelje az ezekből eredhető gazdasági következményeket. Nem elég tehát, hogy nyelvtanilag érthetőek legyenek a feltételek, a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni, hogy a módosításból eredő gazdasági következményekkel is tisztában lehessen.

Az átláthatóság elve tekintetében nem vitatta, hogy valóban nem követelmény a képlet, vagy számszerűsített prognosztizáció feltüntetése az általános szerződési feltételben, de ettől még a feltételek nem felelnek meg az átláthatóság követelményének. Az okok közül számosat a felperes, illetve a cégcsoportjának másik tagja, a fogyasztó számára átláthatatlan módon módosíthat, továbbá az ok-lista általánosan megfogalmazott körülményeket tartalmaz, így a fogyasztó nem képes a maga számára értékelni az abból eredő gazdasági következményeket.

A felmondhatóság, a tételes meghatározás, az objektivitás és a szimmetria elve vonatkozásában szintén az elsőfokú eljárásban előadottakkal azonosan érvelt. Álláspontja szerint pusztán formai szempontból is megállapítható, hogy a felperes alaptalanul hivatkozik a 2014/17/EU irányelvre, tekintettel arra, hogy az irányelv 43. cikk (1) bekezdése egyértelműen rögzíti, hogy az nem alkalmazandó azokra a hitelmegállapodásokra, amelyek 2016. március 21. előtt léteztek. Másrészt, a fellebbezés 111. pontjában idézett rendelkezés nem minősül „adóst védő rendelkezés”-nek. A kikötés megfogalmazása ugyanis azt eredményezi, hogy a

felperes saját megítélése szerint a (konkrétan meg nem határozott) árfolyamok „kedvezőtlen” (de konkrétan meg nem határozott) változása esetén a deviza alapú szerződést forintra átválthatta, és ennek során a fogyasztó tartozását egyoldalúan, a saját maga által megállapított kondíciós lista alapján számíthatta ki. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság jogszerűen állapította meg e kikötés tisztességtelenségét is.

Az egyes kikötésekkel kapcsolatos ítéleti megállapítások kapcsán ugyancsak fenntartotta az elsőfokú eljárásban részletesen kifejtett álláspontját. Az általa korábban alkalmazott sorrendet megtartva, részletesen cáfolta a fellebbezésben e körben előadottakat. Egyebek mellett változatlanul utalt arra, felperes az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvét is tévesen értelmezi. Nem felel meg a valóságnak a felperesi állítás, miszerint az ítéletben kiemelt kifejezések a magyar nyelvet bíró személy számára tökéletesen érthetőek. Egy közgazdasági képzettséggel nem rendelkező átlagos fogyasztótól például aligha elvárható, hogy a „refinanszírozási feltételek megváltozása”, vagy a „kötvény és SWAP hozamgörbék egymáshoz képest történő elmozdulása” kifejezést annak gazdasági összefüggéseivel és a kitétel rá vonatkozó következményeivel együttesen értelmezni tudja. Nem tartozik a fogyasztó tájékozódási kötelezettségének körébe, hogy olyan szakmai, közgazdasági fogalom jelentése iránt érdeklődjön, amelynek – információhiány következtében – még a kötelezettségeire vonatkozó jelentőségét sem képes érzékelni. Kiemelte, az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének való megfelelés nem tény-, hanem jogkérdés. Az a kérdés, hogy az „átlagos fogyasztó” megérthette-e a szerződéses kikötés tartalmát, a bíróság kizárólagos mérlegelési körébe tartozó jogkérdés. Az ..... és a ..... egyesülése esetére kikötött ok azért nem felel meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének, mert erre tekintettel a felperes a szerződést egyoldalúan korlátlanul módosíthatta. Nem helytálló a felperesi állítás, miszerint e klauzula alapján nem történhetett kamat/költség változtatás, hiszen az általános szerződési feltétel ezt kizáró rendelkezést, felperesi kötelezettségvállalást nem tartalmazott.

A fellebbezésben állítottak az átláthatóság elvének sem felelnek meg. Hivatkozott a 275/2010.(XII.15.) Korm. rendelet keretjellegetű voltára. Állította, hogy a „legfeljebb a KSH által közzétett éves infláció mértéke” fordulat nem értelmezhető a ténylegesség és arányosság elvének megtartására vonatkozó kötelezettségvállalásként, tekintettel arra, hogy ez csak a hiteldíjemelés felső korlátját határozza meg, nem vonatkozik a konkrét módosítás mértékére. Nem befolyásolja az ok-lista konkrét és átlátható meghatározhatóságának szintjét a jövőbeli jogalkotás, illetve az üzleti környezet jövőbeli változásának tartalma sem. A Törvény, a 2/2014. PJE határozat és a 2/2012. PK vélemény alapján megállapítható, hogy pusztán egy tételes felsorolás nem felel meg az átláthatóság követelményének. Az ítéletből idézett „számítás” kifejezés pedig nem konkrét számadat szolgáltatásra vonatkozott, hanem a körülményváltozások kamatra, díjra, költségre gyakorolt mértékére, okára és módjára. Mindezek alapján megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság megállapításai jogszerűek voltak. Továbbra is indítványozta a felperesi bizonyítási indítványok, mint szükségtelenek mellőzését.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta felül és a fellebbezést az alábbiakra tekintettel megalapozatlannak találta.

A Magyarország Alaptörvényének 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.

A jelen per tárgyát a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire

vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (Törvény) 1. § (1) bekezdése, valamint az (1a) bekezdése értelmében azok a felperes és a fogyasztó között 2004. május 1. napja és 2014. július 26. napja között létrejött forint alapú és deviza hitel-, kölcsönszerződés, lízingszerződés részévé vált, 2010. november 26-ig alkalmazott általános szerződési feltételek képezik, amelyek a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti, a felperes részére egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötéseket is tartalmazzák. A felperes a keresetét, annak tartalma szerint, e kikötések tisztességtelenségére vonatkozó törvényi vélelem megdöntése iránt terjesztette elő.

Figyelemmel azonban arra, hogy a felperes az Alkotmánybíróság előtt utólagos normakontroll iránti eljárás kezdeményezését, illetőleg az Európai Unió Bírósága előtt előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozta, ezért a Fővárosi Ítéltábla az alábbiak szerint mindenképp előtte azt vizsgálta, hogy az elsőfokú bíróság megalapozott álláspontra helyezkedett-e körben.

Az elsőfokú bíróság mindkét eljárás kezdeményezése iránti kérelmet elutasította. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság – egyébiránt mérlegelési jogkörébe tartozó – álláspontjával egyetért, az Alkotmánybíróság és az Európai Unió Bíróságának eljárását maga sem kívánja kezdeményezni.

Az Európai Unióban a fogyasztóvédelem hosszú távú hagyományokra tekint vissza.

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv (Irányelv) 3. cikk (1) bekezdése szerint egyedileg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

Az 5. cikk kimondja, hogy olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel, vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. Ha egy feltétel értelme kétséges, akkor a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezés az irányadó.

A 6. cikk (1) bekezdése szerint a tagállamok előírják, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.

Az Irányelv értelmezésére jogosult Európai Unió Bírósága (továbbiakban Bíróság) a C-92/11. számú ítéletében kifejtette, hogy azon értelmezés, amelyet az Európai Unióról Szóló Szerződés és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 267. cikke alapján ráruházott hatáskör alapján valamely közösségi jogszabályra vonatkozóan kifejt, megmagyarázza és pontosítja e szabály jelentését és terjedelmét, ahogyan azt a hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett.

Magyarországon a jogalkotó még az Európai Unióhoz csatlakozást jóval megelőzően, a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi CXLIX. törvénnyel kívánt eleget tenni a csatlakozása esetére a fogyasztóvédelem területén ráháruló tagállami jogharmonizációs kötelezettségének, mely törvénnyel a 2014. március 14-ig hatályban volt, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) rendelkezései közé beiktatta a 209/B. §-t, melynek (1) bekezdése szerint tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a gazdálkodó szervezet és a fogyasztó közötti szerződés kikötése, ha a jóhiszeműség követelményének megsértésével a feleknek a

szerződésből eredő jogosultságait és kötelezettségeit egyoldalúan és indokolatlanul az egyik fél hátrányára állapítja meg.

Ezen rendelkezés a Ptk. 2006. évi III. törvénnyel történt módosítása folytán 2006. március 1-jétől egészen 2014. március 14-ig a Ptk. 209. § (1) bekezdésében jelenik meg akként, hogy tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg. A Ptk. 2009. évi XXXI. törvénnyel 2009. május 22-től beiktatott (4) bekezdése pedig kimondta, az általános szerződési feltétel és a fogyasztó szerződésében egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető. (Ezen módosítás az Irányelv 5. cikke első mondatának hazai jogba beépítési kötelezettségének teljesítését jelentette.)

A Ptk. 209/B. § (1) és a 209. § (1) bekezdésének rendelkezése annak tartalma szerint egy generálklauzula, mely a tisztességtelenség, mint érvénytelenségi ok megítélése tekintetében csupán egy általános fogalom meghatározást ad. Ennek tartalommal kitöltése a Ptk. 209. § (2) bekezdése alapján részben a joggyakorlatra várt, részben pedig annak tartalmát a 18/1999.(II.5.) Korm. rendelet adta meg azzal, hogy a Ptk. 209. § (3) bekezdésében megjelölt külön jogszabályként meghatározott olyan feltételeket, amelyek tisztességtelenségnek minősülnek, illetőleg amelyeket az ellenkező bizonyításáig kell tisztességtelenségnek tekinteni.

Az egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségének mérlegeléssel történő bírói megítélése körében a joggyakorlat számára összefoglaló iránymutatást a Kúria a 2/2012.(XII.10.) PK véleményében munkálta ki. A véleményben rámutatott, hogy az abban foglaltak a vonatkozó jogszabályok hatályos rendelkezésein alapulnak, ugyanakkor azok irányadóak lehetnek olyan jogvitákra is, amelyekre a korábban hatályos jogszabályi rendelkezések alkalmazandóak. A Kúria a Ptk. fogalom meghatározásából vezette le és határozta meg a 6. a)-g) pontokban azokat a szempontokat, amelyek mellett tisztességtelen az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó kikötés. Majd ezt a jogértelmezést – bejárva a Kásler-ügyben (C-26/13.) az Európai Unió Bírósága által meghozott döntést –, átvette 2/2014. PJE számú jogegységi határozata 2. pontjában, melyben foglalt jogértelmezést emelte a jogalkotó törvényi szintre a Törvény meghozatalával és hatályba léptetésével.

A Kúria tehát a 2/2012. PK vélemény és a 2/2014. PJE számú jogegységi határozat megalkotása során nem tett mást, mint figyelembe véve az Európai Unió joggyakorlatát és a hazai jogalkalmazási tapasztalatokat, lényegében kibontotta a Ptk. 209/B. §, illetőleg a 209. § (1) bekezdésében foglalt generálklauzulát, iránymutatóan összefoglalva azokat az elveket, amelyeknek a fogyasztói szerződés részévé váló, a fogyasztóval szerződő fél által a javára gyakorolható egyoldalú szerződésmódosítási jognak együttesen meg kell felelnie ahhoz, hogy az tisztességesnek, így érvényesnek, a fogyasztóra kötelezettséget jelentőnek minősüljön.

A kifejtettek közül az is következik, hogy a tisztességtelenség fogalmi körébe, abból következően, hogy az uniós jognak, az Európai Unió Bíróságának e körben kifejtett értelmezésének Magyarország Európai Unióhoz történt 2004. május 1-jei csatlakozását követően a hazai joggyakorlatban is érvényesülnie szükséges, a tagállamok bíróságaitól megkövetelt a közösségi jogszabályoknak az Európai Bíróság vonatkozó joggyakorlata alapján történő értelmezése és alkalmazása, beletartoznak mindazok az elvek, amelyeket az Európai Unió Bírósága az előzetes döntéshozatali eljárások során az Irányelv értelmezése kapcsán meghozott döntéseiben fogalmazott meg. A Kúria 2/2014.PJE határozatának 2. pontja szerint az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezés akkor tisztességtelen, ha az nem felel meg a fogyasztói kölcsönszerződésben a pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási

jog tisztességtelenségéről szóló 2/2012. (XII.10.) PK vélemény 6. pontjában felsorolt elveknek (egyértelmű és érthető megfogalmazás elve, tételes meghatározás elve, objektivitás elve, ténylegesség és arányosság elve, átláthatóság elve, felmondhatóság elve, szimmetria elve).

A jogegységi határozat jogértelmezésén alapuló Törvény pedig a 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjában a jogegységi határozatban megfogalmazott elvekkel teljesen azonos elvek tekintetében állít fel törvényi vélelmet, amikor kimondja, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában vélelmezni kell, hogy tisztességtelen az annak részét képező egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés – az egyedileg megtárgyalt feltétel kivételével –, tekintettel arra, hogy az nem felel meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének (a) pont), a tételes meghatározás elvének (b) pont), az objektivitás elvének (c) pont), a ténylegesség és arányosság elvének (d) pont), az átláthatóság elvének (e) pont), a felmondhatóság elvének (f) pont) és a szimmetria elvének (g) pont).

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének való megfelelés követelménye már az Irányelv preambulumban, a 4. és 5. cikkében, valamint az Európai Unió Bíróságának több döntésében is megjelent, valamint nevesítetten a Ptk. 209. § idézett (4) bekezdésében.

Az átláthatóság követelménye szintén nem a Kúria által elsőként megfogalmazott kritérium, hanem az az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatában már megfogalmazódott elvárás. A C-472/10. számú ítélet (Banif Plus-ügy) szerint az Irányelv 3. cikkének értelmében vett „tisztességtelen” jelleg értékelése során alapvető jelentőséggel rendelkezik a fogyasztó azon lehetősége, hogy egyértelmű és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa az általános szerződési feltétel eladó vagy szolgáltató általi módosítását a nyújtandó szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak vonatkozásában. A C-92/11. számú ítéletben (RWE-ügy) szintén leszögezte a Bíróság, hogy az egyoldalú kiigazítást lehetővé tevő szabványfeltételnek meg kell felelnie a jóhiszeműség, az egyensúly és az átláthatóság irányelvben támasztott követelményeinek; alapvető jelentőséggel rendelkezik, hogy a szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak megváltoztatásának indokát és módját átlátható jelleggel, úgy tünteti-e fel, hogy a fogyasztó egyértelmű és érthetően megfogalmazott kritériumok alapján előre láthassa a díjak esetleges módosítását, amelyet nem egyenlít ki önmagában az, hogy a fogyasztókat a szerződés teljesítése során megfelelő időben előre tájékoztatják az ármódosításról, illetve a szerződés felmondásához való jogukról. Ezt támasztja alá továbbá a Bíróság Kásler-ügyben hozott C-26/13. számú ítélete is, mely szerint az átláthatóságnak az Irányelv szerinti követelményét kiterjesztő módon kell érteni, az nem korlátozható kizárólag a szerződési feltételek alaki- és nyelvtani szempontból érthető jellegére, mivel a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel rendelkezik, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerhesse a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Az adott kikötés tartalmához kapcsolódó mechanizmust, annak konkrét működését és a többi feltételben írt mechanizmussal való viszonyát a szerződésnek átlátható jelleggel kell feltüntetnie, hogy annak alapján módjában álljon a fogyasztónak egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

A Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint a Kúria a Bíróság által kifejtetteket a felperes érvelésével ellentétben helytállóan tekintette az egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító szerződési feltételekre is irányadónak, így a kúriai jogértelmezés a Kúria hatáskörét meghaladó jogalkotásnak nem tekinthető.

A fentiekből pedig az is következik, amint arra a jogalkotó a Törvény indokolásában is rámutatott, hogy a Törvény nem mond ki új anyagi jogi szabályokat, nem állapít meg új jogelveket a fogyasztói hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződésekre vonatkozóan, csupán a Kúria jogértelmezését teszi mindenki számára kötelezővé. A Törvény nem értelmezhető

másként, mint az Irányelv 7. cikkében megjelölt hatékony eszközként ahhoz, hogy a szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazása megszüntetésre kerüljön. Ezért nem volt jogi jelentősége annak, hogy a Ptk-ban normaszinten, külön rendelkezésként (Ptk. 209. § (4) bekezdés) az általános szerződési feltétel világosságának, érthetőségének, átláthatóságának követelménye 2009. május 22-e előtt nem jelent meg.

Az Alkotmánybíróság vizsgálata, amint arra az elsőfokú bíróság is utalt, a felperes által megjelölt kérdéskörre kiterjedt. Az Alkotmánybíróság a 32/2014.(XI.14.) számú AB határozatával a Törvény egésze, valamint az 1. § (1)-(3) és (6)-(7) bekezdései, a 4-15. §-ai, valamint a 19. § alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket elutasította, egyebekben visszautasította. Azt vizsgálva, hogy a Törvény a korábban hatályos szabályrendszer helyesen értelmezett tartalmához képest hozott-e létre érdemben más, hátrányosabb jogi környezetet, egyértelműen úgy foglalt állást, hogy a törvény új jogszabályi környezetet – visszaható hatállyal – nem teremtett. Ezen megállapítás alapját pedig az képezte, hogy az ágazati törvényekben megjelenő speciális előírások mögöttes jogaként a régi és az új Ptk. szerződési feltételek tisztességtelenségét tiltó általános rendelkezése mindvégig alkalmazandó maradt. A felperes által hivatkozott, a Törvény 4. § (1) bekezdésébe épített törvényi vélelem a Törvény által megalkotott jogszabályi környezet részét képezi. Az Alkotmánybíróság a Törvény ezen rendelkezését kifejezetten vizsgálta annak alaptörvény-ellenessége szempontjából. Az elsőfokú bíróság azon megállapítása pedig, hogy a Törvény meghozatalával az uniós szabályozáshoz képest a fogyasztók érdekeit jobban védő és számukra több jogot biztosító feltételrendszer teremtődött, nem jelenti a visszaható hatályú jogalkalmazás beismerését, ugyanis az elsőfokú bíróság ítéletének érvrendszeréből éppen ennek ellenkezője olvasható ki.

A Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint a Törvény alapján az egyes, per tárgyává tett szerződési feltételek részleges érvényességének (tisztességességének) megállapítása nem lehetséges, ezért szükségtelen az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezni Törvény elévülésre vonatkozó, a felperes által hivatkozott rendelkezései tekintetében, továbbá azon okból is, hogy az Alkotmánybíróság a Törvény elévülésre szabályozást tartalmazó 1. § (6)-(7) bekezdése vonatkozásában is elutasította az alaptörvény-ellenesség megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket.

A Fővárosi Ítéltábla nem tartja indokoltnak a Törvény egyes rendelkezései nemzetközi szerződésbe ütközésére alapított Alkotmánybírósági felülvizsgálatát sem, mivel azok nem ütköznek az EU jogába. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét több szempontból vizsgálta, és azt szintén nem látta megvalósultnak. E körben egyebek mellett, figyelembe véve a felperes által is hivatkozott 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (Egyezmény) 6. cikk 1. pontjának értelmezését, kifejezetten úgy foglalt állást, hogy a fegyverek egyenlősége alaptörvényi követelményének sérelme a támadott rendelkezésekkel összefüggésben nem állapítható meg.

A Törvény hivatkozott rendelkezései az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkébe sem ütköznek. A felperes ugyanis olyan tulajdonának, várományának, gazdasági érdekének sérelmét tekinti tulajdonelvonásnak, amely az alábbiakban kifejtettek szerint kizárólag tisztességtelen egyoldalú kamat-, költség-, vagy díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötésen alapul. Az uniós és a magyar jog alapján ezek a kikötések semmiek, ebből következően felperes számára sem keletkeztethetnek jogosultságot. Az Alkotmánybíróság idézett határozata értelmében a Törvény sem a tisztességtelenség tartalma, sem annak jogkövetkezményei tekintetében nem tartalmaz visszaható hatályú jogalkotást. Így a Törvény alapján vizsgálendő szerződéses kikötések semmissége nem a Törvény, hanem az uniós és

magyar jog 2004. május 1-je óta létező tartalma alapján állt be. A felperes tehát e vonatkozásban érvényesen sohasem rendelkezett olyan vagyoni igényvel, ami ne kizárólag tisztességtelen egyoldalú kamat-, költség-, vagy díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötésen alapult volna. Ebből következően a tulajdonától megfosztás sem merülhet fel. (Más pénzügyi intézmény által indított perben ekként foglalt állást a Kúria Gfv.VII.30.387/2014/6. számú ítéletében is.)

Az Alkotmánybíróság továbbá a 2/2015.(II.2.) AB határozatában is vizsgálta bírói kezdeményezésre a Törvény 4. § (2)-(3) bekezdései 7-15. §-ai alaptörvény-ellenességét, de e körben is elutasító határozatot hozott, míg a Törvény 6. §-ával összefüggő indítványt visszautasította, mivel a 6. § tekintetében már ítélt dolgokról volt szó.

A Fővárosi Ítéltábla a kifejtettekre tekintettel megalapozatlannak találta a felperes Pp. 155/B. §-ára alapított alkotmánybírói eljárás és ezzel összefüggésben a jelen eljárás felfüggesztése iránti kérelmeit.

A Fővárosi Ítéltábla az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárása kezdeményezése körében mindenekelőtt rámutat, hogy a Pp. 155. § (1) bekezdése értelmében az eljárás az Európai Közösséget létrehozó Szerződésben (EK Szerződés) foglalt szabályok szerint kezdeményezhető. A Fővárosi Ítéltábla az 1/2009.(VI.24.) PK-KK közös véleményben írtak figyelembevételével pedig nem minősül, a felperes érvelésével szemben, az eljárás kezdeményezésére kötelezettnek, mivel jelen ügyben a felülvizsgálat lehetősége nem kizárt, így a Kúria tekintendő annak a fórumnak, amelyet az EK Szerződés 234. § (3) bekezdése, illetve 68. cikk (1) bekezdése alapján az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének kötelezettsége terhel. A kezdeményezésre kötelezett bíróság is azonban önállóan mérlegelheti, hogy a jogvita eldöntése szempontjából szükséges-e előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményeznie.

Az EK Szerződés 234. cikke szerint a bíróság a szerződés értelmezésére, a közösség intézménye és az Európai Központi Bank aktusai érvényességének megállapítására, valamint értelmezésére, a Tanács által létrehozott testületek alapszabályainak értelmezésére rendelkezik hatáskörrel, ez utóbbi esetben akkor, ha azt az alapszabály előírja. Az idézett cikk tartalmazza továbbá azt is, hogy az előzetes döntéshozatal kezdeményezésének az említett értelmezési, illetve érvényességi kérdések felmerülése mellett további feltétele, hogy a nemzeti bíróság az általa hozandó ítélethez a közösségi bíróság előzetes döntéshozatalát szükségesnek tartsa.

A Fővárosi Ítéltábla ugyan nem kötelezett az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére, azonban a fellebbezésben írtakat mérlegelve is arra a következtetésre jutott, hogy a fellebbezés elbírálása során nincs olyan közösségi jogszabály, ideértve az Irányelvet is, amelynek az Európai Bíróság általi értelmezésének szükségessége felvetődött volna. A Törvény szövegét céljával összefüggésben értelmezve azt kellett megállapítani, hogy annak 4. § (1) bekezdése olyan egyértelmű rendelkezéseket tartalmaz a per tárgyává tett kikötések tisztességtelenségének megítélésére nézve, amelyek a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint az uniós joggal és joggyakorlattal is összhangban állóak, a vonatkozó uniós jognak az Európai Unió Bírósága általi korábbi értelmezését meghaladó további értelmezését nem tették szükségessé, az értelmezni kért közösségi normák tartalmának nem egyértelmű volta tekintetében a Fővárosi Ítéltáblának kétsége nem merült fel, az ügy elbírálása szempontjából a felperes által felhívott közösségi jogi kérdések megválaszolása nem volt szükséges.

A Fővárosi Ítéltábla egyébiránt rámutat, hogy a Kúria a ..... Ingatlanlízing Zrt-nek a Magyar Állammal szembeni, a deviza alapú szerződésekben alkalmazott általános szerződési

feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránti perében Pfv.I.21.802/2014/4. szám alatt folytatott felülvizsgálati eljárásban kimerítően vizsgálta a ..... Ingatlanlízing Zrt. felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelme alapjául, lényegében a jelen per felperese által előadottakkal azonos érveket. E körben – a Fővárosi Ítéletábra megítélése szerint a jelen perre is iránymutatóan – a következőket fejtette ki:

Az EUMSZ 127. cikk (4) bekezdése értelmében az Európai Központi Bankkal (a továbbiakban: EKB) konzultálni kell a nemzeti hatóságok részéről az EKB hatáskörébe tartozó valamennyi jogszabálytervezettel kapcsolatban a Tanács által a 129. cikk (4) bekezdésében megállapított eljárásnak megfelelően meghatározott kereteken belül és feltételek mellett. Lényegileg ezt a rendelkezést ismétli meg az EUMSZ 282. cikk (5) bekezdése. A nemzeti hatóságoknak az EKB-val a jogszabálytervezetéről folytatott konzultációjáról az EUMSZ 129. cikk. (4) bekezdésének felhatalmazása alapján a Tanács 98/415/EK határozata rendelkezik. E határozat 2. cikk (1) bekezdése értelmében a tagállamok hatóságai az EKB-val konzultálni kötelesek, különösen az olyan jogszabálytervezettel kapcsolatosan, ami pénzügyintézetekre vonatkozó szabályokat tartalmaz, amennyiben azok lényegesen befolyásolják a pénzügyintézetek és a pénzügyi piacok stabilitását. Az EKB 2014. július 28-án kelt véleménye (CON/2014/59) megállapította az EKB konzultációs hatáskörét a Törvénnyel kapcsolatban. A magyar hatóságok is elismerték az EKB konzultációs jogosítványait azzal, hogy 2014. június 27-én a törvényjavaslat szövegét a Nemzetgazdasági Minisztérium az EKB-nak véleményalkotásra megküldte. Az Európai Bíróság következetes gyakorlata szerint, amennyiben az uniós rendelkezések kizárólag a tagállamok és az Európai Unió intézményei közötti kapcsolatra vonatkoznak, nem keletkeztetnek olyan egyéni jogokat, amelyeket a tagállami bíróságoknak védelemben kellene részesítenie (174/84. sz. Bulk Oil ügy, 62. pont; C-159/00. sz. Sapod Audic ügy, 60-63. pontok), azaz érdemben a konzultációs kötelezettség esetleges sérelmére nem lehet hivatkozni, hiszen sem a EUMSZ, sem a Tanács 98/415/EK határozata nem keletkeztet a felperes számára e körben egyéni jogokat.

Az Irányelv 8. cikke értelmében a tagállamok az ezen Irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak. Az Irányelv 8/a cikke előírja a tagállamoknak, hogy amennyiben a 8. cikkel összhangban rendelkezéseket fogadnak el, arról, valamint annak minden később változásáról tájékoztassák a Bizottságot, így egyebek mellett különösen akkor, ha az említett rendelkezések a tisztességtelennek tekinthető szerződéses feltételek felsorolását tartalmazzák. A Bizottság a tájékoztatást továbbítja a többi tagállamnak, az Európai Parlamentnek és konzultációt folytat az érdekelt felekkel az említett tájékoztatást érintően. Az Irányelv nem ír elő előzetes tájékoztatási kötelezettséget és a tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatban határidőt sem állapít meg, mint ahogyan a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeit sem szabályozza. Az Európai Bíróság joggyakorlata (C-235/95. sz. AGS Assedic Pas-de Calais ügy, 32. pont) szerint az olyan kötelezettségre vonatkozó uniós előírások, ahol kizárólag a bizottság tájékoztatása a rendelkezés célja nélkül, hogy ebből rá bármilyen egyéb eljárási jogosítvány és a tagállamokra bármilyen egyéb anyagi vagy eljárásjogi kötelezettség származna, csak a tagállamok és a bizottság kapcsolatát érintik. Ezek magánfelek részére nem keletkeztetnek olyan alanyi jogot, amelynek sérelme a tájékoztatási kötelezettség elmulasztásával megvalósulna.

Az Irányelv 4. cikk (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megítélése során figyelembe kell venni az áruk vagy szolgáltatások természetét, amire vonatkozóan a szerződést kötötték, a szerződés megkötésének időpontjában fennáll összes körülményt, valamint a szerződés minden egyéb feltételét, illetve

további szerződések feltételeit, ha a vizsgált szerződés attól függ. A szerződéskötés körülményeinek – az Irányelv 4. cikk. (1) bekezdésében írtak szerinti – bizonyítási eljárás keretében történő feltárása csak akkor indokolt és szükséges, ha azok a jogvita érdemi elbírálására kihathatnának. A Kúria megítélése szerint nem a Törvény rendelkezéseiből, hanem az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő ÁSZF rendelkezések tisztességtelenségének mint jogkérdésnek a jellegéből következik, hogy ilyen esetben a szerződéskötés körülményeinek vizsgálata szükségtelen. Ebből következően az Irányelv 4. cikk (1) bekezdésében foglaltak sérelme nem állapítható meg.

Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése, illetve 5. cikke a fogyasztói szerződés feltételeivel szemben a világosság és érthetőség követelményét fogalmazza meg. Az Európai Bíróság az Irányelv 4. cikk. (2) bekezdésének értelmezése során úgy foglalt állást, hogy azon követelmény alatt, amely szerint a szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, nem kizárólag azt kell érteni, hogy az érintett feltételnek nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a szerződésnek átláthatónak kell lennie; elvárás, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára, a szerződéses rendelkezésből eredő gazdasági következményeket (C-26/13. sz. Kásler ügy, 75. pont). Az értelmezés megfelelően irányadó az Irányelv 5. cikkére is.

Az Irányelv 3. cikk (3) bekezdése szerint Melléklet tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők. A Melléklet 1. pontjának j) alpontja szerint tisztességtelen az a szerződési feltétel, amely a szerződésben feltüntetett és érvényes indok nélkül jogosítja fel az eladót vagy szolgáltatót a szerződési feltételek egyoldalú megváltoztatására. A Melléklet 2. pontjának b) alpontja szerint a fenti rendelkezés nem zárja ki olyan szerződési feltételek alkalmazását, amelyek szerint a pénzügyi szolgáltató a fogyasztó által fizetendő kamatláb vagy bármilyen más összeg megváltoztatására jogosult, ha erre érvényes indoka van, erről a másik szerződő felet a lehető legrövidebb időn belül értesíti és a fogyasztó jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani.

Ezen rendelkezésből következően a kamat, költség, díj egyoldalú módosításának egyik elengedhetetlen feltétele, hogy annak érvényes indoka legyen. Tisztességtelen [pl. nem világos, nem érthető, nem átlátható szerződéses (üzletszabályzati)] rendelkezések alapján az Irányelv sem ad felhatalmazást a kamat, költség, díj egyoldalú emelésére.

A Törvény 4.§ (1) bekezdés e) pontja az Európai Bíróság jogértelmezésének tartalmilag egyenértékű megfogalmazását adja, ezért az összeegyeztethető az Irányelv rendelkezéseivel.

Az EUMSZ 6. cikk. (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az Európai Unió elismeri a Chartában foglalt jogokat, szabadságokat és elveket, a Charta ugyanolyan jogi kötőerővel bír, mint a Szerződések. A Charta 51. cikk (1) bekezdése értelmében a Charta rendelkezéseinek címzettjei az unió intézményei, szerve és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az unió jogát hajtják végre. Az Európai Bíróság jogértelmezése szerint a Charta rendelkezése az Európai Bíróság korábbi állandó ítélkezési gyakorlatát erősíti meg, ami szerint az uniós jogrendben biztosított alapvető jogokat az uniós jog által szabályozott valamennyi tényállásra alkalmazni kell. Ha valamely nemzeti szabályozás az uniós jog alkalmazási körébe tartozik, a Charta által biztosított alapvető jogokat tiszteletben kell tartani, nem állhat fenn olyan tényállás, amelyre anélkül vonatkozna az uniós jog, hogy az említett alapvető jogokat alkalmazni ne kellene (C-617/10. sz. Aklagaren ügy, 17-21. pontok.).

A Törvény célja, hogy a szabályozási körébe vont fogyasztói szerződések esetében speciális szabályokat állapítson meg egyes szerződési kikötések tisztességtelenségének értékelésére és az abból eredő jogkövetkezmények levonására. A Törvény e tekintetben tulajdonképpen az

Írányelv hatálya alá tartozó szerződések és az Írányelv alkalmazásában megállapítható tisztességtelenség speciális körében az Írányelv 6. cikkének (1) bekezdését ülteti át, ami szerint a tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. A Törvény az uniós jog által szabályozott tényállásra vonatkozik, ezért a Chartában említett alapvető jogokat – a tagállamok széles körű eljárási autonómiájától függetlenül – e körben is alkalmazni kell.

A Charta 17. cikke a tulajdonhoz való jog védelméről rendelkezik. E cikk az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakba: EJEE) kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikkén alapul: Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tisztelben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik. A tulajdonhoz való jog védelme megfelel az EJEE-ben biztosított hasonló jognak, ezért a Charta 52. cikk (3) bekezdése értelmében tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni az EJEE-ben szereplővel. Ezt az értelmezést támasztják alá a Charta 17. cikkéhez fűzött magyarázatok (HL C 303, 2007. 12. 14., 17.o.), amelyeket az EUMSZ 6. cikk (1) bekezdés és a Charta 52. cikk (7) bekezdése alapján a tagállami bíróságoknak is figyelembe kell venniük. A magyarázatok kifejezetten utalnak arra, hogy a Charta 17. cikke az EJEE kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikkén alapul és a szövegezési eltérésektől függetlenül azonos tartalommal és terjedelemben szabályozza a kérdéses alapjogot.

Mivel az EJEE és az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) joggyakorlata alapján autonóm módon határozza meg a javak és a tulajdon fogalmát, a Kúriának – függetlenül attól ez az igény a magyar jog alapján hogyan minősül –vizsgálnia kellett, hogy a felperes által megfogalmazottak az EJEE alapján tulajdoni védelmet élveznek-e, illetve megállapítható-e a tulajdontól való megfosztás.

Az EJEB gyakorlata a vagyon fogalmát kiterjesztően értelmezi és számos gazdasági érdeket minősít a tulajdonnal azonos védelem alá esőnek. Az EJEE kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikke azonban csak olyan jogok védelmét biztosítja, amelyekkel a fél a nemzeti jog alapján rendelkezik vagy valaha rendelkezett, vagyis, amelyek esetében fogalmilag felmerülhet a megfosztás kérdése. Olyan jogok megszerzése és gyakorlása, melyek a felet a nemzeti jog szerint sohasem illették meg, az EJEE alapján nem követelhető [Marckx v. Belgium, A 31 (1979.); X v. Német Szövetségi Köztársaság App. No. 8410/78. (1979.); S. v. Egyesült Királyság, App. No. 11716/85. (1986.)]. Az adott esetben a felperes olyan gazdasági érdeke sérelmét tekinti tulajdonelvonásnak, amely kizárólag tisztességtelen, egyoldalú kamat-, költség-, vagy díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötésen alapul. Az uniós és a magyar jog alapján ezek a kikötések semmisek, vagyis a fogyasztó számára nem jelenthetnek kötelezettséget, a felperes részére pedig nem keletkeztethetnek jogosultságot.

A Charta 47. cikke a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jogról rendelkezik. A Charta 47. cikkéhez fűzött magyarázatok szerint a cikk az EJEE 13. cikkén, illetve 6. cikk (1) bekezdésén alapul, amit az Európai Bíróság joggyakorlata is megerősít (C-93/12. sz. ET Agrokonsulting ügy, 59. pont és az ott hivatkozott joggyakorlat). A Charta által biztosított jogvédelem több szempontból kiterjedtebb, mint az EJEE által nyújtott védelem, a jelen ügyben alkalmazandó hatékony jogorvoslat és tisztességes eljárás szempontjából viszont az alapelv tartalma és terjedelme a két szabályozásban megegyezik. Az Alkotmánybíróság AB határozatában megállapította, hogy a Törvényben meghatározott keresetindítási határidő nem ütközik az EJEE 6. cikk (1) bekezdésébe [162]. Az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy a Törvény alapján bár a bizonyítás lényege banki okiratokon alapul tanú és szakértő

meghallgatásának az igénye nem eleve kizárt [170]. A Törvény azt sem zárja ki, hogy a felek a peres eljárásban álláspontjukat előadják.

A Fővárosi Ítéltábla mindezek alapján a felperes Pp. 155/A. §-ára alapított, az Európai Unió Bírósága előtti előzetes döntéshozatal iránti eljárás kezdeményezése és a jelen per erre alapított felfüggesztése iránti kérelmét is megalapozatlannak találta.

A 2/2012.(XII.10. PK.) vélemény azt is kimondta, hogy olyan feltétel tisztességtelensége, amelynek tartalmát jogszabály kimerítően (taxatív) határozza meg, bíróság által nem vizsgálható. Ha a kógens keretszabályt a felek rendelkezési joga tölti meg tartalommal, vagy a felek a diszpozitív jogszabályi rendelkezésektől eltérnek, ilyen feltétel tisztességtelensége vizsgálható (3. pont). A pénzügyi intézmény egyoldalú szerződésmódosítási jogosultsága nem a kölcsönügylet főszolgáltatását megállapító, illetve a szolgáltatás és ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötés, ezért a Ptk. 209. § (5) bekezdése nem zárja ki az ilyen kikötés tisztességtelenségének vizsgálatát. A Kúria a PK vélemény indokolásában a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó szabályozása ismertetését követően azt is rögzítette, hogy az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló tisztességtelen kikötés érvénytelenségéről a Ptk. 209. §-a rendelkezik, a fogyasztóval kötött kölcsönszerződések tekintetében tehát az általános szerződési feltételek kikötéseinek tisztességtelen jellegét a Ptk. 209. §-a, és nem a Hpt. alapján kell megítélni. Önmagában abból, hogy a pénzügyi intézmény az általános szerződési feltételekben az egyoldalú szerződésmódosítás jogát a Hpt.-ben írt követelményeknek megfelelő módon határozza meg, nem következik, hogy az ilyen módon körülírt okok – tartalmuk szerint – ne minősülhetnének a jóhiszeműség és tisztesség követelményét sértő, egyoldalúan és indokolatlanul a fogyasztóra hátrányos, tisztességtelen kikötésnek.

A Kúria annak ellenére foglalt állást ekként, hogy ekkor már a Hpt. 210. §-ának 2010. január 1-jétől hatályos (3) bekezdése úgy rendelkezett, hogy az egyoldalú módosítás jogát a hitelező akkor jogosult gyakorolni, ha a módosításra okot adó objektív körülmények tételes meghatározását a szerződés tartalmazza, valamint a hitelező árazási elveit írásban rögzítette. A Kúria kitért arra is, hogy ugyanakkor a 275/2010.(XII.15.) Korm. rendelet kimerítően írja elő, hogy konkrétan melyek lehetnek az egyoldalú módosítás, a kamatemelés lehetséges indokai.

A felperes azonban tévesen hivatkozott arra, hogy a pénzügyi intézményeknek a fogyasztóval kötött, lakáscélú hitel- és kölcsönszerződése, pénzügyi lízingszerződése vonatkozásában a szerződésekben előírt kamat egyoldalú módosításának feltételeiről szóló 275/2010.(XII.15.) Korm. rendelet (Korm. rendelet) megalkotása, az általános szerződési feltételekben a Korm. rendeletben megfogalmazott okokkal azonosan megszővegezett módosítás alapjául szolgáló okok megjelölése kizárná a Ptk. 209. § (6) bekezdése értelmében a tisztességtelenség vizsgálatát.

Amint arra a Fővárosi Ítéltábla fentebb rámutatott, a felperes számára egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító általános szerződési feltétel tisztességesnek bizonyulásához valamennyi elvben megfogalmazott követelmény együttes teljesülése szükséges, mégpedig a szerződéskötés időpontjában. Ebből az is következik, hogy annak megítélésakor, hogy meghatározott kikötés tisztességesnek minősül-e, elvben valamennyi követelmény megvalósulásának vizsgálata szükséges. Tehát egy olyan jogszabály, amely kizárólag csak azt határozza meg, hogy a pénzügyi intézmény a lakáscélú hitel- és kölcsönszerződés vagy pénzügyi lízingszerződés kamatát az ügyfél számára mely feltételek bekövetkezése esetén módosíthatja kedvezőtlenül, és milyen maximális mértékben, és így az

ok-lista meghatározásán túl, annak ellenére, hogy egy szerződési feltételnek az irányadó uniós és hazai joggyakorlat értelmében is számos további követelményt is teljesítenie szükséges a tisztességessé válásához, nem minősülhet a Ptk. 209. § (6) bekezdésének hatálya alá tartozó jogszabálynak, és így olyannak sem, amelyet a jogalkotó elégségesnek gondolhatott az egyensúly megteremtéséhez.

A Korm. rendelet és a Hpt. 210. §-ának rendelkezései tehát ugyan az egyoldalú szerződésmódosítási jog tekintetében a pénzügyi intézményekre nézve kötelezettségeket állapítanak meg, ezek teljesítésével azonban a pénzügyi intézmények még nem mentesülnek azon, a Ptk. 209. § (1) bekezdéséből levezethető követelmény alól, hogy biztosítsák a fogyasztók számára az átláthatóságot, számonkérhetőséget a tekintetben, hogy milyen feltételek teljesülése esetén, milyen mértékben kerülhet sor további terhek fogyasztóra történő áthárítására, mivel mindez a tisztességesség magától értetődő, közvetlenül a Ptk. rendelkezésén alapuló követelménye. Jelen perben egyébiránt is csak a vélelem megdöntésének sikeressége vizsgálható, a Korm. rendelet szabályai a pénzügyi intézmény és az állam közötti perben jelentőséggel nem rendelkeznek, azok olyan keretszabályok, amelyek alapján a pénzügyi intézményeknek kellett a fogyasztóvédelmi szempontokat is figyelembe véve, azoknak megfelelően megalkotniuk az általános szerződési feltételeiket.

Éppen a Törvény támasztja alá azt, hogy a felperes által idézett szükséges átfogó értékelés a jogalkotási eljárás keretében a fogyasztói szerződések részévé váló általános szerződési feltételek tisztességességének kritériumai vonatkozásában még nem került elvégzésre, hiszen ha az megtörtént volna, és a hivatkozott jogszabályok valamennyi elv vonatkozásában mindenre kiterjedő szabályozást tartalmaztak volna, nem lett volna szükség a joggyakorlat számára az ismertetett jogértelmezésre és a Törvény meghozatalára sem.

Nem vitásan a Törvény 2014. évi XL. törvény 52. § (10) bekezdésével 2014. október 15-i hatállyal módosított 6. § (2) bekezdése értelmében a forint alapú fogyasztói kölcsönszerződések esetén a 2010. november 26-át követően közzétett ÁSZF-ek vagy a korábbi ÁSZF-ek 2010. november 26-át követően közzétett módosításai vonatkozásában nem kell vélelmezni a 4. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre figyelemmel a szerződéses kikötés tisztességtelenségét.

Ez a módosított jogszabályi rendelkezés ugyanakkor nem jelenti azt, hogy ezen ÁSZF-ek tisztességtelensége másként, más elvek alapján lenne megítélhető, mint a 2010. november 26-át megelőzően közzétett ÁSZF-eké, csupán a tisztességtelenség vizsgálatának módja változott meg azzal, hogy a Törvény 6. § (2) bekezdésében írt forint alapú szerződésben alkalmazott kikötések esetében a Magyar Nemzeti Banknak (Felügyeletnek) kell az általa közérdekű keresettel indítandó perekben a kikötések semmisségének (tisztességtelenségének) megállapítását kérnie.

A felperes e körben tett hivatkozása sem teremti meg annak alapját, hogy a perbeli kikötések másként, mint a „tisztességtelenség égisze alatt” lettek volna vizsgálhatóak.

A kifejtettek alapján a Fővárosi Ítéltábla úgy ítélte meg, hogy a Törvény jelen perre alkalmazandó rendelkezései az irányadó közösségi joggal és joggyakorlattal összhangban biztosítják a közösségi jog érvényesülését, ezért a Törvény, illetőleg egyes rendelkezései figyelmen kívül hagyása fel sem merülhet. Nem tévedett ezért az elsőfokú bíróság, amikor a felperes által felállított tisztességtelenségi teszt első két szintjének vizsgálatát mellőzte, és a per tárgyává tett kikötéseket a Törvényben írtak szerint értékelte.

Az elsőfokú bíróság tehát helytállóan vizsgálta érdemben a keresetet.

A Fővárosi Ítéltábla megítélése szerint az elsőfokú bíróság a Törvény jelen perre irányadó

anyagi és eljárásjogi rendelkezéseit helytállóan értelmezte, azokat, valamint a Pp. szabályait helyesen alkalmazta, nem vétett olyan eljárási szabályt, amely az ítélet hatályon kívül helyezését eredményezhetné. Az elsőfokú bíróság mind az Alkotmánybíróság előtti, mind pedig az Európai Unió Bírósága előtti eljárás kezdeményezése iránti kérelem elutasítását a szükséges mértékben megindokolta, azzal pedig, hogy kizárólag a Törvény 11. § (1) bekezdése szerinti vizsgálatot tartotta lefolytathatónak, indokát adta a kikötések kógens jogszabályi rendelkezések, továbbá a Magatartási Kódexnek megfelelésének vizsgálata, a tisztességtelenségi teszt első két szintje szerinti vizsgálat mellőzésének, továbbá az alperes pénzügyi felügyeleti szervei vizsgálatának eredményei, megállapításai figyelmen kívül hagyásának is. Az ítéletből az érdemi döntést alátámasztó indokok kiolvashatók, az ítélet másodfokú felülbírálatra alkalmas, nem történt a Pp. 252. § (2) bekezdésében írt olyan lényeges eljárási szabálysértés, amely az eljárás megismétlését tenné szükségessé.

A Fővárosi Ítéltábla egyetértett az elsőfokú bíróság által kifejtett azon állásponttal is, miszerint a kereset érdemi vizsgálatára a Törvény 11. §-a alapján kellett sor kerülnie, és csakis az volt vizsgálható, hogy a per tárgyává tett kikötések megfeleltek-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott elveknek. Ez a fentiek szerint is önmagában kellő indokul szolgál arra, hogy a jelen eljárás miatt nem tette lehetővé a kikötések felperes által hivatkozott teszt első két szintje szerinti vizsgálatát. A felperes egyébiránt, a Fővárosi Ítéltábla által fent részletesen kifejtettek szerint, tévesen hivatkozik arra, hogy a kikötések kógens jogszabályt tükröző tartalmuk folytán ne lennének vizsgálhatók.

A Fővárosi Ítéltábla által kifejtettekből az is következik, de ez következik egyenesen a Törvény 11.§-ából és 4. § (1) bekezdéséből is, hogy a kereset elbírálásánál valójában nem volt jelentősége annak, hogy a felperes a per tárgyává tett szerződési kikötéseket mely időszakokban alkalmazta, mivel valamennyi feltételt a 4. § (1) bekezdésében meghatározott elvek mentén egységesen kellett elbírálni, így annak sem volt jelentősége, hogy a transzparencia elve miként és mikor került a Ptk-ba tételes szabályként beiktatásra.

Az elsőfokú bíróság a bizonyításra vonatkozó eljárási szabályokat sem sértette meg, így a Pp. 3. § (4) bekezdésének és a Pp. 193. §-ának helyes alkalmazásával helyesen mellőzte a felperes által felajánlott – szakértő perbevezetésére – tett bizonyítási indítványt, mint a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelent. Ennek folytán az elsőfokú bíróság a tényállást, mely az adott esetben a per tárgyává tett kikötések tartalmának ismertetését jelenti, megfelelően feltárta. A tényállás megállapítása, a kereset elbírálása további bizonyítást nem igényelt.

Az elsőfokú bíróság tehát helyesen ítélte meg, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésében megfogalmazott jogkérdés eldöntése a rendelkezésre álló okirati bizonyítást követelte meg, a perben nem volt olyan, a per eldöntése szempontjából releváns, a Pp. 177. § (1) bekezdésében meghatározott jelentős tény vagy egyéb körülmény, amelynek megállapításához vagy megítéléséhez olyan különleges szakértelem lett volna szükséges, amely szakértő kirendelését tette volna szükségessé. Ezen okokból a bizonyítási eljárásnak nagy terjedelmű, illetőleg teljes megismétlése, kiegészítése nem merül fel, amely körülmény szintén indokolatlanná teszi az elsőfokú eljárás megismétlését.

Figyelemmel arra, hogy nincs az ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróság per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítására szolgáló ok, a Fővárosi Ítéltábla az ítéletet érdemben bírálta felül.

A felperes fellebbezésében a kereseti kérelme elutasítását azon kikötések tekintetében sérelmezte, amelyeket az elsőfokú bíróság nem talált tisztességesnek, a fellebbezése nem érintette a kereset elutasítását azon kikötések, rendelkezések vonatkozásában, melyeknél az

elsőfokú bíróság a kereshetőségi jog hiányát állapította meg. Így ezen kikötésekre a másodfokú felülbírálat sem terjedt ki.

A felperes a fellebbezésében ugyanakkor arra is hivatkozott, hogy a kereset kereshetőségi jog hiányában lett volna elutasítandó a referencia kamathoz kötött kamatváltozásról rendelkező kikötések tekintetében is, mivel a referenciakamathoz kötött kamatváltozás nem minősül egyoldalú szerződésmódosításnak.

A Fővárosi Ítéltábla egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy ezen kikötések is, tartalmuknál fogva, a Törvény hatálya alá tartozóak, így vizsgálандók voltak.

A Kúria már a 2/2012.(XII.10.) PK véleményében foglalkozott a fogyasztói kölcsönszerződésekben szereplő kamatkikötések eltérő tartalmú voltával. Kitért arra, hogy a felek a változó kamatozású kölcsönszerződések esetében alkalmazhatják azt a megoldást, hogy a kamatszintet egy meghatározott, változó viszonyítási alaphoz, referencia-kamatlábbhoz (pl. BUBOR, EURIBOR, állampapír átlaghozama, jegybanki alapkamat) kötik. A megállapodás alapján a kamatszint – a szerződésben rögzített algoritmus, képlet alkalmazásával – automatikusan követi a viszonyítási referenciakamat változását. A kamatszint módosulása a meghatározott referenciakamat változásával együtt, automatikusan megy végbe, vagyis ebben az esetben a pénzügyi intézmény részéről nem az egyoldalú jogosultság gyakorlása eredményeként változik a kamat. Rámutatott, hogy a pénzügyi intézménynek nincs mérlegelési lehetősége, a kamatmódosítás nem egyoldalú akaratnyilatkozat eredményeként, hanem a szerződés előre rögzített tartalma szerint következik be, az ilyen típusú változó kamatozású kölcsönszerződések esetében valójában nem következik be szerződésmódosítás, mivel a kamatszint változás az eredeti, szerződéskötéskori tartalomnak megfelelően a szerződés tartalmának módosulása nélkül következik be (értékmegtartó klauzula).

A perbeli kikötések között, azok megszővegezésének egyértelmű tartalmából kitűnően azonban nem lehet fel olyan kikötés, amelynek előre rögzített tartalma szerint következik be a kamatmódosulás. Ilyen feltétel hiányában pedig az automatizmus sem érvényesülhet, ezért az elsőfokú bíróság az 1-14. sorszámú kikötéseket, a 15-34. számú kikötések 1.3.3. pontjaiban, továbbá a 83-118. számú kikötések 12.2.1.4. pontjában foglalt szerződési feltételeket meghaladóan helytállónan tette vizsgálat tárgyává valamennyi további szerződéses kikötést.

Mindezek folytán az elsőfokú bíróság a kereshetőségi jog hiányával érintett kikötéseket, rendelkezéseket meghaladóan a további kikötéseket helytállónan vizsgálta érdemben.

A Törvény 11. § (1) bekezdése szerint a bíróság az eljárásában kizárólag azt vizsgálja, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés a 4. § (1) bekezdése szerint tisztességes-e. A (2) bekezdés kimondja, ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés nem felel meg a 4. § (1) bekezdése szerinti bármelyik feltételnek, és ezért a szerződéses kikötés tisztességtelen, a keresetet elutasítja. A (3) bekezdés pedig úgy rendelkezik, ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a pénzügyi intézmény által tisztességesnek tartott szerződéses kikötés megfelel a 4. § (1) bekezdés szerinti valamennyi feltételnek, megállapítja, hogy a szerződéses kikötés tisztességes és ezért érvényes.

Ezen rendelkezésekből az következik, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése konjunktív feltételeket ír elő az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötés tisztességességére, amelyek közül akár egynek a hiánya is a kereset elutasításához vezet. Ezért, amennyiben megállapítható a Törvény 4. § (1) bekezdésében előírt követelmények

egyikének a sérelme a per tárgyává tett kikötések tekintetében, akkor az szükségtelenné teszi a további követelményeknek, elveknek való megfelelés vizsgálatát. A megfogalmazott követelmények közül pedig elsőként a 4. § (1) bekezdés a) és e) pontjai szerint a kikötések egyértelmű és érthető megfogalmazásának, átláthatóságának a vizsgálata célszerű ezen elvek alapvető és kiemelkedő jelentőségére, illetőleg az egymással és a további feltételekkel való összefüggésére figyelemmel.

A 4. § (1) bekezdése szerint az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó fogyasztói kölcsönszerződés vonatkozásában vélelmezni kell, hogy tisztességtelen az annak részét képező egyoldalú kamatemelést, költségemelést, díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötés – az egyedileg megtárgyalt feltétel kivételével – tekintettel arra, hogy az nem felel meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének: annak tartalma a fogyasztó számára nem világos, nem érthető (a) pont), az átláthatóság elvének: a fogyasztó nem láthatta előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén és milyen mértékben kerülhet sor további terhek rá történő áthárítására (e) pont).

Az a) pont tekintetében a törvényhez fűzött indokolás szerint önmagában is tisztességtelen a szerződési feltétel, ha az egyértelmű, világos és érthető szerkesztés és megszővegezés hiánya miatt a fogyasztónak nem volt tényleges lehetősége a kikötés alapos megismerésére a szerződés megkötése előtt. A fogyasztót a szerződéskötés során tehát olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többlet-kötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét. Az e) pont szerinti átláthatóság elvének követelményét pedig a jogalkotó abban határozta meg, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását a fogyasztó ellenőrizni tudja és fel tudjon lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint a rá nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával került sor.

Ezen megfogalmazások a Kúria 2/2014. PJE számú jogegységi határozatának 2. pontja azon megállapítását tükrözik vissza, melyek szerint a 2/2012.(XII.10.) PK vélemény 6. pontjában felsorolt elvek alapján az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét szabályozó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelenek, ha azok a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy a hivatkozott PK véleménynek megfelelő ok-listában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére, egyben pedig lehetővé teszik annak ellenőrizhetőségét, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra, a szerződéses rendelkezések betartásával az arányosság, a ténylegesség és a szimmetria elvének érvényre juttatása mellett került-e sor. A Kúria a jogegységi határozat ezen ponthoz fűzött indokolásában pedig az Európai Unió Bíróságának Kásler-ügyben (C-26/13.) meghozott ítélete 70-75. pontjában írtak figyelembevételével rámutatott arra is, hogy a fogyasztót a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az ún. ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többlet-kötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét, mely azt jelenti, hogy a szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek meg kell határoznia a fogyasztó szerződéses terheinek lehetséges alakulását. Matematikai képlet alkalmazása – már ha ilyen egyáltalán megalkotható – megfelelő magyarázat nélkül épp úgy nem felel meg az átláthatóság követelményének, mint az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények pusztá felsorolása. Az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés tehát akkor felel meg a világos, az érthető megfogalmazás és az átláthatóság, az Európai Unió Bírósága ítélete által is értelmezett elveinek, ha a szerződéskötéskor felmérhetővé, az

egyoldalú szerződésmódosítás bekövetkeztekor pedig – a már bekövetkezett körülményváltozás(ok) konkrét mértékének ismeretében – ellenőrizhetővé teszi a fogyasztó számára a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, arányát, mértékét.

A jogegységi határozatból idézettek, továbbá a törvényi fogalom meghatározások és az azokhoz tartozó indokolás összevetéséből megállapíthatóan az elsőfokú bíróság e két elvet együttesen nem értelmezte tévesen, a kikötésekkel szemben nem támasztott olyan követelményeket, amelyek ezen elvekben ne kerültek volna megfogalmazásra.

A Fővárosi Ítéltábla ezen, a Törvény 4. § (1) bekezdésének a) és e) pontjában megjelenő követelményekre figyelemmel pedig úgy ítélte meg, hogy azokat a per tárgyává tett és vizsgált kikötések egyik feltétele sem elégíti ki, azok ugyanis a tartalmuktól függően olyan kamat, költség, illetőleg díjemelést lehetővé tevő szerződési kikötések, általános szerződési feltételek, amelyek a fent kifejtettek értelmében nem felelnek meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének sem. Nem tartalmazzák ugyanis a fogyasztó többlet-kötelezettségei változásának a mechanizmusát, azt, hogy a felsorolt okok – már amely kikötésben egyáltalán megjelölésre kerültek – milyen módon hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségének terhesebbé válására, és a kikötésekből az sem olvasható ki, hogy az oklistában megjelölt körülmények milyen mértékű változása milyen mértékű emelést (esetlegesen csökkenést) tesz lehetővé. A szerződési feltételnek egyértelműen, világosan megfogalmazottan, átlátható jelleggel fel kell tüntetnie a feltételben meghatározott körülmények változása és a kamatok, költségek, díjak változása mechanizmusának konkrét működését. Mindezek hiánya pedig a fogyasztó számára ellenőrizhetetlenné teszi a szerződésmódosítás bekövetkeztekor a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, arányát és mértékét.

A felperes által alkalmazott kikötések tehát megfelelő és szükséges korlátok nélkül biztosítottak a felperesnek egyoldalú szerződésmódosítási jogot, így azok átláthatatlanok, ellenőrizhetetlenek, számonkérésre alkalmatlanok.

Tévesen hivatkozott ezért a felperes a fellebbezésében arra, hogy elegendő, ha a kikötésekből az megállapítható, hogy jogában áll a kamat mértékét megváltoztatni, emelni, illetve csökkenteni. A felperesnek ugyanis az általános szerződési feltételeit úgy kell megfogalmaznia, és ezért nem elegendő csupán az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények pusztá felsorolása, hogy a szerződéskötéskor a fogyasztó fel tudja mérni a számára hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, a terheinek lehetséges változását.

A Fővárosi Ítéltábla egyetértett azon elsőfokú bíróság által kifejtett állásponttal is, hogy az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének az általa kiemelt kifejezések sem feleltek meg, így tévesen érvelt azzal is a felperes, hogy azok a magyar nyelvet ismerő személyek számára tökéletesen érthetőek. A Fővárosi Ítéltábla e körben azonban rámutat arra is, hogy az érthető megfogalmazás, átláthatóság elve szempontjából nem kizárólagosan az egyes kifejezések érthetőségének van jelentősége, hanem annak, hogy az adott kifejezéshez (pl. bank hitelezési és működési kockázati költségeinek emelkedése) társul-e az a fent említett tartalom, amely által felmérhetővé, utóbb pedig ellenőrizhetővé válik az egyoldalú szerződésmódosítás indokoltsága, arányossága, mértéke.

A felperes megalapozatlanul érvelt azzal is, hogy a fogyasztót a számára érthetetlen kifejezések, szakszavak tekintetében kérdezési kötelezettség terhelte. Ezen hivatkozásnak ugyanis jelen perben szintén annak tárgyára figyelemmel nincs relevanciája. A fogyasztó szerződéskötést megelőző, valamint szerződéskötéskori magatartása jelen perben nem értékelhető, esetlegesen nem körültekintő eljárásának jogkövetkezménye nem vonható le. A Kúria a 6/2013. PJE számú határozatában is a fogyasztó szerződéskötéskori tévedésben létevel összefüggésben tette azon megállapítását, miszerint a kölcsönvevőtől minimálisan

elvárható, hogy szükség esetén az egyes, általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen.

Amint arra a Fővárosi Ítéletábra rámutatott, szükségtelen volt szakértő kirendelése, amennyiben azonban a felperes ezt mellőzhetőnek tartotta, úgy nem lett volna elzárva attól, hogy a keresetlevélhez szakértői véleményt csatoljon, tekintve, hogy erre a Törvény 10. § (3) bekezdése lehetőséget biztosított.

Tévedett a felperes abban is, hogy a részleges érvénytelenség megállapításának a feltételei fennállnak, a tisztességtelennek minősülő kikötések elhagyásával a feltételek tisztességesé tehetőek lennének.

A Törvény rendelkezései ugyanis egységes egészként kezelik az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötéseket, a kikötések részbeni tisztességessége, érvényessége vonatkozásában rendelkezéseket nem tartalmaz, de a szabályozási elvéből következően nem is tartalmazhat, mivel jelen per nem a pénzügyi intézmény és a fogyasztó közötti szerződések vizsgálatára vonatkozik, hanem a pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételek Törvény 4. § (1) bekezdésében felállított követelményrendszernek való megfelelésért értékelésére. A perbeli kikötések a fogyasztó számára is egységes rendelkezésként jelentek (jelennek) meg, az ok-lista minden pontjának együttes hatásaként jelentkezett (jelentkeztek) a kamat, költség, illetőleg díjmelés, ezáltal nincs lehetőség a szerződéses kikötések szerződésmódosítási okonként történő vizsgálatára. Helytállóan hivatkozott ezért az elsőfokú bíróság arra, hogy a kikötéseket nem a Ptk. rendelkezései szerint kellett vizsgálni.

A felperes által hivatkozott Emlékeztető is azonban csak arra az esetre és csakis az ok-listában szereplő több rendelkezéssel összefüggésben hivatkozott a tételesen felsorolt feltételek tisztességességének részbeni megállapíthatóságára, ha az ÁSZF rendelkezés világos, érthető és átlátható.

A Fővárosi Ítéletábra álláspontja szerint ez utóbbi követelményeknél ugyanis fogalmilag kizárt a tisztességesség részbeni megállapíthatósága, mivel egy kikötés az adott feltételekkel vagy világos, érthető és átlátható, vagy nem. Amennyiben azért nem, mert azzá tételéhez valamely feltétel, körülmény, szóhasználat elhagyása szükséges, akkor az már azt jelenti, hogy nem felelt meg a Törvény 4. § (1) bekezdése a) és e) pontjában írtaknak. A kifejtettekre figyelemmel a másodfokú eljárásban sem kerülhetett sor részleges érvénytelenség megállapítására.

A felperes tévesen hivatkozott az ítélet közvetlen EU jog ellenességére is a perben az Európai Parlament és a Tanács 2014. február 4-i, a lakóingatlanokhoz kapcsolódó fogyasztói hitelmegállapodásokról, valamint a 2008/48/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról szóló 2014/17/EU irányelv devizahitelekre nézve szabályozást tartalmazó 23. cikk (1) bekezdés b) pontja alapján. Egyrészt, mivel az irányelv 43. cikk (1) bekezdése szerint az irányelv nem alkalmazandó a 2016. március 21-e előtt létező hitelmegállapodásokra, már pedig valamennyi per tárgyát képező kikötés a Törvény tárgyi és időbeli hatályából következően az ezt megelőzően a fogyasztóval kötött fogyasztói kölcsön szerződések részét képezi, másrészt a forint alapú szerződéseknel az árfolyamkockázat mérséklésének szükségessége fel sem merül. A deviza szerződésekben alkalmazott kikötések vonatkozásában pedig annak van jelentősége, hogy az egyébiránt a tagállamok tekintetében elvárásokat megfogalmazó irányelv azonban még alkalmazandósága esetén sem jelenthetne mentesülést a felperesnek az alól, hogy a fogyasztó árfolyamkockázatának kitétséget akként minimalizálja, hogy közben ne teljesüljön a feltétel tisztességességének a követelménye.

Egyetértett a Fővárosi Ítéltábla az átláthatóság követelményének nem teljesülése megállapításával azon kikötések (113-118. sorszámú kikötések) tekintetében, amelyek rendelkezései szerint „a bank a kamaton kívüli, a hitelhez/kölcsönhöz kapcsolódó egyéb jutalékokat, költségeket és díjakat évente maximálisan a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett éves átlagos infláció mértékében emeli.” Ezen kikötés ugyanis nem a jutalékok, költségek, díjak KSH által közzétett éves átlagos infláció mértékével történő automatikus megemelését tartalmazza, hanem az egyéb okból történő jutalék, költség, díjváltozás felső határára nézve tartalmaz csupán szabályozást.

A jelen perben az volt megállapítható, hogy a per tárgyává tett kikötések az egyértelműség (világosság), érthetőség és átláthatóság követelményét nem elégítették ki, nem feleltek meg a Törvény 4. § (1) bekezdés a) és e) pontja szerinti feltételnek, ezért azok tisztességtelenek, a felperes eredménytelenül kísérelte meg a Törvény 4. § (1) bekezdés a) és e) pontjában foglalt vélelem megdöntését.

Tekintettel arra, hogy ezen okból már nem volt szükséges vizsgálni, hogy a további feltételeknek (Törvény 4. § b), c), d), f) és g) pontjai) a kikötések megfeleltek-e, ezért a Fővárosi Ítéltábla azok vizsgálatát, e körben az elsőfokú bíróság ítéletének felülbírálatát mellőzte.

Mindezekre tekintettel azt kellett megállapítani, hogy az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel érintett kikötések vonatkozásában a Törvény 11. § (2) bekezdése alapján helytállóan utasította el a keresetet.

A kifejtettekre figyelemmel ezért a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az eredménytelenül fellebbező felperest az alperes 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. § (3) és (5)-(6) bekezdése, valamint a 4/A. §-a alkalmazásával megállapított, a másodfokú eljárásban kifejtett jogi képviselői tevékenységgel – írásbeli ellenkérelem előterjesztése, tárgyaláson történt alperesi képviselet – arányos ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltsége megfizetésére.

Budapest, 2015. április 10.

Dr. Gál Judit s.k.
a tanács elnöke

Dr. Rutkai Éva s.k.
előadó bíró

Dr. Molnár József s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:

Oláhné Sárközi Veronika
bíróági ügyintéző